

UTTEIN

NR
19

ALMANAK

WILIS-FEST

UNITED BALTIC CORPORATION, LTD

158, FENCHURCH STREET, LONDON E. C.
ANGLO-BALTIC LIINIOMANIKUD

JÄRJEKORRALINE IGANÄDALANE
OTSEÜHENDUS

Tallinn — London

TRANSIITKAUBAD

kiire ümberlaadimisega Londonis sadamatesse

**Hull, -Newcastle-on-Tyne, -Leith
ja Glasgow**

ja suurematesse provintsilinnadesse sisemaal,
samuti

**Antwerpeni, Brüsseli,
Dünkircheni**

JNE.

Teateid prahiraha j. m. kohta annab

United Baltic Corporation

(ESTONIAN AGENCY — R. KINGHORN)

JAANI 6. Kõnetr. 444-34

Likööri- ja napsi-
vabrik

Tallinn, Pikk 17
Tel. 431-08

Export

Emlo

Export

Kõrges headuses
konjakid, liköörid,
napsid.

Saadaval igas veinikaupluses ja
restoraanis Eestis.

Põllumajandusline Keskühisus

„ESTONIA“

Tallinn, Jaani t. 6

Kõnetruudid: 446-01 kuni 446-09

Telegrammi aadress:
„ZENTRESTONIA“

Osakapitalid 1.000.000 kr.

EKSPORTEERIB:

Võid ja kõiki piimasaadusi.

IMPORTEERIB:

Piimatööstus- sisseseadeid,
masinaid ja igasuguseid
piimatööstus-tarbeid

CORSO CAFÉ

Vabaduseplats 5, „EKA“ majas

Tel. 454-18, 449-30.

**Elegantseim ja mu-
gavaim kohvik Eestis**

Avatud igapäev
kella 9 homm. — kella 12 õht.

Muusika kella 5—11,30 õhtul.

Piljard □ male □ ajakirjad

A.-s. Vennad Kimberg

Tallinn, Nunne 16, tel. 448-17.

Kaubanduse osakond:

Ehituse tarbed. Tööriistad. Kõiksugu raua-
kaubad.

Tööstuse osakond:

Ehituse naelad, vask-, raud- ja tsingitud
naelad igasuguseks eriotstarbeks; haljas,
põletatud, vasetud ja tsingitud traat, okas-
traat. Klaasimise traat. Vasest ja rauast
eri needid. Hobuserauad. Rauavitriol.

Otstarbekohasemad

anood- ja tasku-
lambipatareid või-
vad tulla ainult
moodsamast ja
tehniliselt viimitle-
tumast vabrikust.

Moodsam ja suu-
rim patareide te-
has on Baltimaal

Elektrokeemia-tööstus

URANIA

Kaubamärk

*Londonis suure kuldau-
rahaga kroonitud.*

Nõudke ainult!

Tuntud

prov. H. Jürgens'i

BOR-THYMOL SEEPI

Kõrgemas headuses
tualettseep vistrikute,
tedretähtede, päikesõ
põ-
lendiku ja üleliigse hi-
gistamise vastu. Teeb
naha siledaks ja peh-
meks.

Müük apteekides, rohu- ja teistes
paremates kauplustes. —

VÄLIS-EESTI ALMANAK

1932

IV VEERAND

NR. 12

Jõulud kodumaal.

Eesti koloniaalpoliitikast.

J. MAIDE.

II.

1. Asumaade riigiõiguslikud ja loomulikud vormid.

Eelmises „Välis Eesti Almanakis“ katsusime lähemalt põhjendada eesti koloniaalpoliitilisi aluseid ja näidata, milline vajadus on Eestil asumaade järele. Käesolevas kirjutises peatume küsimuste juures, millised võimalused on praegu olemas Eestile asumaade soetamises ja millised maa-alad võiksid sellistena tulla arvesse.

Kõige enne, et vältida igasuguseid arusaamatusi edaspidiseks, anname siin asumaade definitsiooni, millest ka edaspidigi kinni peame oma kirjutises.

Asumaaks nimetatakse mingi riigi väliseid territooriaalseid võimualasid maailmamajanduslike ja maailmapoliitiliste sihtide taotlemiseks.

See definitsioon, mis antud parima praegusaja koloniaalkaubanduse tundja Zöpfli*) poolt, määrab täpselt ja küllaldase selgusega asumaade mõistet ja sisu. Nagu näha, kannab see määrus kõige enne aktiivsuse tunnusemärgi, mainides maailmamajanduslike ja maailmapoliitilisi sihte, mis juba oma loomuselt on aktiivsed. Sellest seisukohast tuleb ka Eestil vaadata asumaadele, sest nagu viimaseaja maailmapoliitilised ja maailmamajanduslikud sündmused (maailmasõda ja ülemaailmik kriis) on näidanud, ei saa ükski riik elada ja olla oma ette, teistest isoleeritult, ilma et maailma vapustavad sündmused temale ei mõjuks.

Kahjuks ei luba ruumipuudus meil lähemalt peatuda asumaade teiste riigipoliitiliste, riigimajanduslike, era-

ja avalikõiguslike, administratiivsete j. t. tunnuste juures. Mainime vaid, et veel praegugi on alles välja kujumata uus teadusharu — koloniaalteadus — mille alused täpsemalt veel piiritamatud, kuid mis asub rahvamajanduse õpetuse ja maailmamajanduse õpetuse vahel.

Millised on asumaade liigid ja vormid?

Riigiõiguslikult seisukohalt eritellakse järgmised asumaade liigid:

1. P ä r i s a s u m a a d. Need on maa-alad, kus valitsev võim peaaegu suveräänne, olles vaid vormiliselt liitunud emamaaga, mõnikord tihti ainult personaaluniooni abil. Sellaste maade hulka kuuluvad kõigepealt Briti maailmariigi dominiioonid, nagu Kanada, Lõuna-Aafrika Union, Austraalia, Uus Meremaa ja Taani dominiioon Island.

2. P r o t e k t o r a a d i d (kaitsepiirkonnad). Siia kuuluvad nii peaaegu suveräänsed riigid mõne teise riigi sõjalise kaitse all, näiteks Tunis Prantsuse kaitse all, kui ka riigid, mis täieliselt emamaa poolt valitsevad, näiteks Betschusumaa, Süüria.

3. R e n d i m a a d. Need on maad, mis peamiselt rendi alusel teatud ajaks mõnele riigile kasutada on antud ja mis lepingu möödumisel rendileandjale jälle tagasi lähevad. See asumaade liik on tihti saanud sõdade põhjuseks, näiteks Vene-Jaapani sõda Liantungi poolsaare pärast.

4. H u v i p i i r k o n n a d. Need on maa-alad, mis rahvusvaheliste lepingute põhjal mõnele riigile määratud, kuid mille kohta see riik veel oma õigusi pole maksma pannud.

See puhtformaalne liigitus ei rahulda meid muidugi antud juhusel, kuna käesolevas kirjutises käsitame asumaade

*) Handwörterbuch der Staatwissenschaften, Bd. V, lhk. 781.

küsimust puht praktilisest seisukohast. Ses mõttes on meil rohkem vastuvõetav John Mille asumaade liigitus, mis järgmine:

1. **Asunduskoloniid.** Sellastena esinevad maad, kus emigrandid (peamiselt parajusvööst) võivad hõlpsasti asunduda, ja kus uus maa muutub varsti asuniku teiseks emamaaks. See asumaade liik vastaks riigiõigusliku klassifikatsiooni järele pärisasumaa ja sellaste maadena on Kanada, Austraalia, Uus Meremaa ja Lõuna-Aafrika Union.

2. **Istanduskoloniid.** Neis harustab enamasti valge kolondaator-plantaator laialdast istanduskultuuri, suurel määral tarvitades vähe arenenud pärismaalasi tööjõuks, näiteks Belgia Kongo ja Prantsuse ekvatoriaal Aafrika.

3. **Pärismaalaskultuurkoloniid.** Pärismaalaste omakultuur on juba võrdlemisi arenenud: Togo, Nigeeria, Jaava. Kahte viimast koloniiliiki nimetatakse prantsuse koloniaalteaduses ka kasutuskoloniiks — colonies d'exploitation.

4. **Kaubanduskoloniid.** Selle all mõistetakse peamiselt koloniaalmaade tähtsamais sadamalinnus ja nende lähemas ümbruskonnas tekkinud koloniisid: Hong-Kong, Shanghai, Singapur, Port Aden, Tsing-Tau. Harilikult on need punktid samal ajal ka maailma- ja koloniaalpoliitika keskusteks, varustatud töökodade, dokkide, kaabelite, raadio, nafta, söe, vee ja teiste ainetega, ja tihsti kindlustatud. Viimasel juhusel nimetatakse neid ka koloniaal toetuspunktideks (Malta, Gibraltar, Port Aden).

Meie ei saa jätta tähelepanu juhtimast ühele asjaolule, mis harilikult tuuakse ette Eesti asumaade pooldajate vastu. Nimelt mainitakse, et meil keskmiselt normaalsel ajal aastas umbes 2000 emigranti kodumaaalt lahkub. Küsitakse, milline asumaa võib mahutada sellase hulga inimesi?

Selle küsimuse kohta tuleb tähendada, et sellel väitel asumaaga ei ole midagi ühist. Ei tule kuidagi

identiseerida asumaade probleemi normaalse emigratsiooni nähtega, kuigi nende vahel teatav side olemas. Meie teame, näiteks, et mõnel ennesõja aastal Saksamaalt ulatas väljaränd 600.000-le. Kui palju neid siirdus aga Saksa tolleaegsesse asumaadesse? Andmed näitavad, et vaevalt 1%. Seega oleks Eesti suhtes sama protsent moodustanud ainult 20 inimest, s. o. arv, mis meie tulevane, loodetav asumaa igal juhusel ära tarvitaks.

Peale selle tuleb, nagu juba tähendasime, asumaad võtta fakultatiivse hüvena: meil on alati valmis maaala, kuhu võivad minna meie rahutud, seiklustotsivad, energilised ja tugeva iseloomuga inimesed. See on aga Eestile olulise tähtsusega küsimus.

Ülalnimetatud loodusliku liigituse kohaselt tuleks kõne alla meil peamiselt kaks asumaade liiki: asunduskoloniid — peamiselt Lõuna-Aafrikas, ja nimelt end. Saksa Lääne-Aafrikas ja Portugali Ida-Aafrikas, ja istanduskoloniina maaalad Okeaanias.

2. Põhijooned Eesti asumaade soetamisel.

Kui nüüd küsida, millised asumaad tuleks arvesse Eesti asumaade soetamisel, ja mis võiks olla selle aluseks, siis tulevad meil lahendada kõige enne järgmised küsimused:

1. Geopoliitilised tingimused.
2. Geograafiline asend.
3. Asumaade territoriaalne ulatus.

Geopoliitiliste küsimuste juures oleme juba vähe peatunud eelmises ja käesolevas numbris, seepärast puudutame seda küsimust praegu ainult lühidalt.

Nagu tähendatud, on moodsa suveräänse riigi optimaalseks arenguks tarvilik terves maailmas leiduvad hüved. Sellest seisukohast vaadatuna on iga riigi pretensioonid õigustatud elamisala, ökumeeni osas saamisest. Muidugi peab see osasaamine olema proportsionaalne iga riigi maailmamajanduslikule, maailmapoliitilisele ja kultuursele erikaalule. Seepärast peaks Eesti diplomaatia katsuma seda uut riigiõiguslikku

põhimõtet viia reaalsele pinnale, nimelt ka Eesti õiguste tunnustamist ökumeenile, vastavalt tema erikaalule. Sest ebaõiglane ökumeeni jaotus, kus ühed riigid omavad ökumeenis laialdasi maa-alu, teised jälle ei mingisuguseid, on olnud alatiste kollisioonide ja hõõrumiste allikaks, mis ei vaibu enne, kui ökumeeniline tase kaal on saavutatud.

Siia seltsib veel rida teisi asjaolusid, milledest oleks tähendada suurriikide vastastikune konkurents, mis saaks paralleelseeritud iseseisvate, rahvusvaheliselt tunnustatud väikeriikide asumaade poolt, mis suurriikide vahel, siis mitmesugused huvirühmitused liitlaste, lepinglaste j. t. näol jne.

Millise maana peaks esinema Eesti asumaa, kas Eesti suveräniteedi all või ainult autonoomse koloniina teiste maa-de suveräniteedi all?

Ei ole kahtlust, et ainult Eesti suveräniteedi all olev asumaa pakub meile maksimum arenemisvõimalusi. Kuid ei ole ka kahtlust, et see asjaolu tundub raskendab meie asumaade soetamist. Siiski ei näi meile, et see asjaolu oleks ülepääsematu raskuseks. Tuletame vaid meele rendimaid, protektoraate j. t. asumaade vorme.

Eesti asumaa geograafilise asendi suhtes tuleks üles seada põhimõtted, et asumaa peaks rahuldama meie tarvet koloniaalainete järele, olema võrdlemisi kergesti kättesaadav ja oleks kliimaliselt soodne kolonisatsiooniks. Selline asumaa peaks asuma maailmsuurte liiklusteede lähedal — Atlandi ja Vaikse ookeani kallastel. Maa peaks olema kättesaadav eestkätt mere poolt, või ka suurt jõge mööda. Sisemaa ei tohiks seepärast arvesse tulla. Ja kuna moodsa aja liiklemisvahendid muutuvad ikka täiuslikumaks ja kauguse mõju ikka väiksemaks, siis ei tohiks asumaa ruumiline kaugus mitte just olulist rolli mängida Eesti asumaade soetamise küsimuses.

Teine väga tähtis tegur Eesti asumaa valikul on kliima. On vastuvaidlematu, et vähemalt praegusel ajal, kus troopi-

kahaiguste tont ikka veel troopikamaile mõllab, ei ole võimalik valida asumaaaks maa-alasid, mis parasjaks võõs kasvunud inimsele alaliseks elamiseks kõlbmatud. Niisuguste kõlbmatute maadena esinevad ekvaatori all olevad, väga väikese temperatuuri amplituudiga sademeterikkad maad. Üldiselt võib öelda, et põhjaeurooplased, kui stenotermised rahvad, ei sobi troopikamaile, millede kõrgus merepinnast 1000—1500—2000 meetrit ei ületa, millede temperatuuri kõikumine vaid 1—2° ja millede sademete hulk üle 1500 mm.)*

Seepärast tõmbub asumaade võimalik koloniseerimisala tunduvalt koomale, ja Eesti asumaadena võiksid tulla arvesse:

1) Aafrikas: Põhja-Aafrika ühes Maroko, Alshiiiri ja Tunisiga, Portugali Angoola, Portugali Ida-Aafrika, lõunapoolne osa endisest Saksa Edela-Aafrikast ja Saksa Ida-Aafrika ning mõned saared Madagaskari läheduses, nagu: Maskareenid, Conoreenid, Amiraati ja Seigaheldi saared.

2) Aasias: Malaga saarestiku kõrge-
mad alad, Filippiinid.

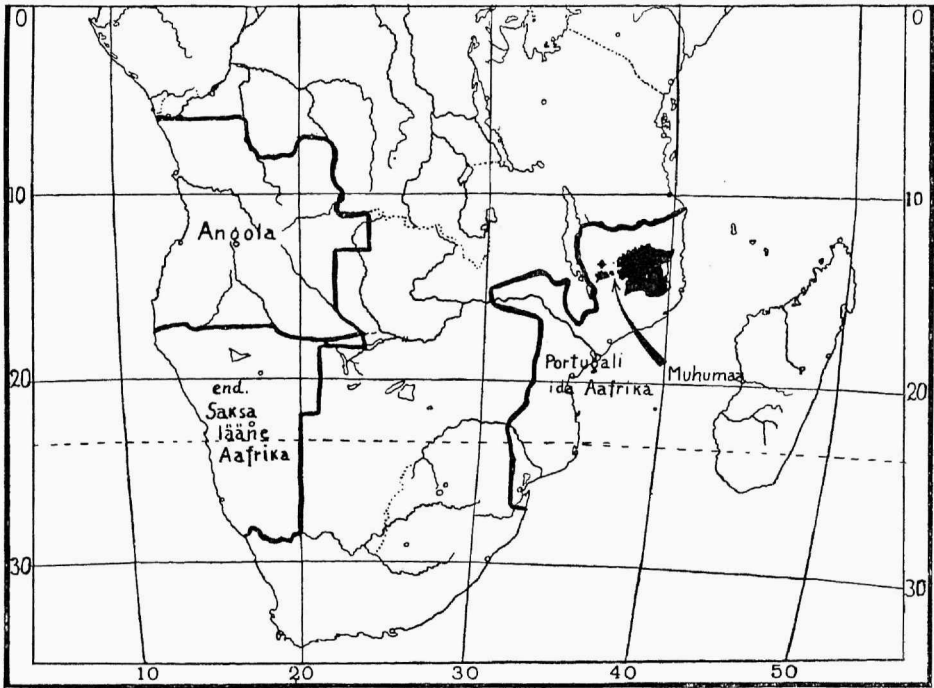
3) Okeaniast — Mariannid, Karoliinid, Marschalli, Gilberti saarestikud, Hebriidid, Fidži j. t.

Kahjuks ei või meie peatuda lähemalt ülahinnetatud maade ja saarestikkude juures, kuid pealiskaudsel vaatlusel, ja arvesse võttes ülaltoodud asjaolusid, näib, et need maad võiksid arvesse tulla Eesti asumaade soetamisel. Kõige suuremaid väljavaateid võiks olla asumaana vast Angoolal ja Saksa endistel asumaadel Lõuna-Aafrikas, nagu ka Leedu delegatsioon, mis asustamisküsimuse uurimiseks välja sõitis, on konstateerinud.

Kui suure pindalaga asumaa oleks Eestile tarvilik?

*) Lähemalt vaata: Karl Sapper. TROPENAKKLIMATISATION IN IHRER BEDEUTUNG FÜR SIEDLUNG UND WIRTSCHAFT. Geographischer Anzeiger. 1931.

LÕUNA-AAFRIKA KAART.

Asumaade suurus teistel riikidel on muidugi tingitud ajaloolisel teel kujunenud tegureist ning seepärast peame siin üles seadma reaalsed põhjused asumaade olemasoluks. Need on eestkätt emamaa varustamine koloniaalainetega. Sellest välja minnes peaks ka meie asumaa olema vähemalt nii suur, et rahuldaks meie koloniaalainete tarvet. Kuna viimane teada, siis on hõlbus välja arvestada, kui suur peaks Eesti asumaa olema, et täita emamaa nõudeid. Saksamaa kohta on sarnase arvustuse teinud K. Ballod, kelle meetodit ka meie tarvitame*), millest näide alamal:

1 ha toodab: kohvi 1125 kg., kakaot 1000 kg., tubakat 1000 kg. jne.

Eesti tarve aastas: kohvi 140.000 kg., kakaot 240.000 kg., tubakat 800.000 kg. jne.

Seega vaja kultuurmaad: kohviks 140.000:1125=125 ha, kakaoks 240.000:

1000=240 ha, tubakaks 800.000:1000=800 ha, jne.

Niiviisi arvestades teed, koprast, riisi, puuvilla, kummi, vürtse ning teisi subtropika ja troopika aineid, saame Eesti kohta 5100 ha, s. o. 51 km², mis on vaid umbes pool Muhumaa pindalast. Muidugi ei või arvata, et kusagil ülahinnetatud maades esineks kompaktse massina sellane arv kultuurmaad, kuid meie arvutus näitab, kui vähe õieti vajab Eesti kultuurmaad, et saaks rahuldatud tema tarve koloniaalainete järele.

Nii võiks, näiteks, kogu Eesti kopra (kookuspähkli koored) tarvet rahuldada üksainus atollisaarekene 1—2 km. läbimõõduga... See meie väike tarvidus ühelt poolt ja troopika ning subtropika maade sigivus ja maa-viljakus teiselt poolt teeb meile asumaa omamise küsimuse palju kergemaks. Peale selle tuleb arvestada puht optilis-matemaatilise huvitava nähtega: harilikult kujutellakse kõne all olevaid

*) K. Ballod. Der Zukunftsstaat. Berlin. 1925.

maid ikka väga väikeses moods, Eestit aga — suures moods. Kui aga mõlemaid maid kujutada võrdses moods, siis saame alles õige ettekujutuse kõne all olevate maade tõelikust suurusest.

Meie arutus lähineb lõpule. Oleme püüdnud näidata, et Eesti asumaade küsimus ei ole iseenesest mitte mingi võimatu mõte, vaid et sel on reaalne alus. Meie arvates tuleks avalikkusel tõsiselt kõne alla võtta Eesti asumaade soetamise küsimus, ja selles suunas energiliselt tegutsema hakata, sest meie naabrid — Läti, Leedu ja Soome — tegutsevad juba intensiivselt sel alal. Meie arvates tuleks meil selleks:

1. Tunnistada Eesti asumaade probleem tähtsaks

riiklikuks küsimuseks.

2. Kirjanduses, poliitikas, ajalehis, avalikus elus, rahvusvahelistel läbikäimistel ja üldse igal pool rõhutada Eesti õigust ökumeenilisele osasaamisele asumaade suhtes.

3. Luua kindel organisatsioon asumaade küsimuste selgitamisel, uurimisel ja arendamisel.

4. Tarbekorral saata delegatsioonid huvialusel olevatesse maadesse.

5. Arendada meie konsulaar ja kaubanduslik võrk kõne alla tulevatesse maadesse.

Need oleksid lühidalt mõtted, mis meie arvates oleksid väärt, et nende kohta lähemalt sõna võetaks.

Sao-Paulo E. S. „Uus Kodu“ näitlejaskond.

Keskel juhataja J. Lindberg. Vasakult paremale: A. Issak, A. Suursoo, K. Maaroo, prl. D. Ulmer, E. Ulmer, L. Alte, pr. E. Penssa, J. Toom, J. Suursoo ja G. Lustverk.

Veel Eesti koloniaalpoliitikast.

Vastuväiteid Joh. Maidele.

H. LARETEI, Välismin. poliitilise osak. direktor.

Joh. Maide on Välis- Eesti Almanakis võtnud käsitusele väga huvitava probleemi, põhjalikkusega, nagu seda vist varem ei ole tehtud. Kirjutuse põhjalikkus nõuaks rohkem läbitöötatud vastust, kuid kuna küsimus tekitab elavaid mõttevahetusi ühel Välis-Eesti Ühingu koosviibimisel, palus Välis-Eesti Almanaki toimetuse mind kirja panna koosviibimisel ad hoc tehtud vastuväited. Vastu tulles toimetuse soovile, pean end eelkõige vabandama Joh. Maide ja ka lugejate ees, et aja lühiduse tõttu pean piirduma vaid põhjalikkusele mitte pretendeerivate mõtteavaldustega.

Joh. Maide kasutab oma kirjutuses Zöpfli definitsiooni: „Asumaaks nimetatakse mingi riigi väliseid territoriaalseid võimualasid maailmamajanduslike ja maailmapoliitiliste sihtide taotlemiseks.”

Põhjendades asumaade vajadust Eestile, J. Maide lähtub täie õigusega peasjalikult majanduslikkudest ja sotsiaalpoliitilistest kaalutlustest.

Ajalugu näitab, et tähtsamateks asumaade soetamise põhjusteks on olnud kaubitsemise laiendamine, omamaa kapitali ülejääkide tegevusse rakendamine, emigratsioon ja strateegilised nõuded. Eesti suhtes võiks käsitusele tulla peasjalikult kaubavahetuse ja emigratsiooni küsimus. Kapitali ülejääke meil, kui praegu veel domineerivalt põllumajanduslikul riigil, ettenähtavas tulevikus loota ei ole, vähemalt mitte nii suuri, et nende tegevusse rakendamine välismail vajaks asunduspoliitika abi. Strateegilised põhjused võivad tekkida siis, kui Eesti asumaid juba omandab, ja kui nende kaitseks vaja on väljaspool neid asumaid asuvaid toetuspunkte. Eesti riigi strateegiliseks kaitseks ei ole asumaade probleem akuutse tähtsusega. Enne kui asuda vaatlema ka J. Maide poolt esile tõstetud kaubanduslikke ja

sotsiaalpoliitilisi põhjusi, tahaksin tähelepanu juhtida ühele küsimusele, mis J. Maide artiklis on jäänud tahaplaanile, nimelt, kas on Eestil reaalseid võimalusi, reaalset jõudu omale asumaid soetama hakata?

Joh. Maide tähendas ise, et praegu peetakse võitlusi peaaegu täiesti produktiivsete maaalade pärast. Asumaade ajalugu jälgides näeme, et peaaegu kõik asumaade valdamised on maksanud veriseid võitlusi ja suuremalt osalt ei ole läbi saadud kohapealsete jõududega, vaid emamaa on pidanud andma abi raha ja ka inimeste näol. Kuid mitte ainult valdamine, vaid ka asumaade alalhoidmine nõuab veel praegu sõjajõudude ülevalpidamist ja alalisi võitlusi. Praegusel ajajärgul ei tule arvestada ainult võitlustega pärismaalaste vastu, vaid ka konkurentide vastu. Muidugi on asumaid omandatud ka ostu- ja vahetuse teel, kuid nende juhtude peale võime vaadata nagu erandite peale ja paljudel juhustel on ka ostetud maid tulnud hiljem sõjajõududega kaitsta.

Teiseks võime ajaloos tähele panna, et puhtkaubanduslikkude sihtidega avastatud asumaade asutamine ja kaubanduslikkude suhete korraldamine on nõudnud määratu suuri investeerimisi, mis ainult pikema aja jooksul kaubitsemise kasudest tagasi on saadud.

Tuletame ainult meelde suuremaid majanduslikkude sihtidega kolonisatsiooni ettevõtteid: Hollandi-Ida-India kompaniid, Briti-Ida-India kompaniid, Prantsusmaa suuremat kolonisatsiooni ettevõtet John Lew juhatusel, Saksa Lõuna-Aafrika kompaniid jne. Paljudel juhustel on investeeritud kapitalid ka kaduma läinud, sest asumaid avastav ja asustav kapital töötab väga suure riisikoga.

Sellepärast tundub õigustatud olevat küsimus, kas Eestil on küllalt sõjalist ja

majanduslikku jõudu selleks, et astuda asumaade poliitika riisikorikkale teele.

Majandusliku vajadusena asumaid soetada. J. Maide toob ette subtroopika ja troopika maade toiduainete sisseveo tarvidust. Nende produktide konsumi rahuldamiseks olevat vaja ainult 51 km² maad. See on õige vaid teoreetiliselt, eeldades, et kõike Eestile vajalikke produkte kasvatatakse ühes koos, igat produkti vajalikul arvul. Meie teame aga, et asumaade majandamine on ekstensiiivne, ja sellepärast võimata on väikemajapidamise kombel kasvatada 125 ha kohvi, 800 ha tubakat, mõni hektar riisi, teed, puuvilla jne., kõik ühel kohal. Ning, kus leiame asumaid, kus kasvavad riis ja kummipuu, kopra ja tubakas jne. ühel ja samal maa-alal.

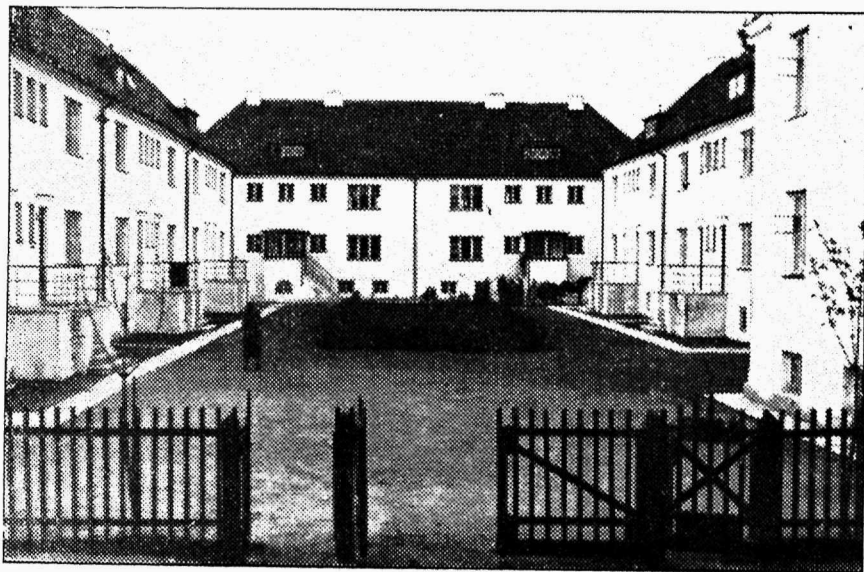
Kasvatamise küsimuse kõrval on olemas ka veel transpordi probleem. Ratsionaalne võib kaubitsemine olla ikkagi otsekohe ema- ja asumaa vahel. Üksikult ei täida Eesti aastane tarvidus suurema osa ainete juures laevatäitki. Koos saaksime ühe või kaks laevatäit aastas. Sellepärast ei saa veel otseühendust luua. Kuid ka sel korral, kui leiaksime asumaa, mis kõiki aineid kasvatab, ei saaks meie neid ühe laevaga ära tuua muidu,

kui nad peaks ühel ajal valmima. Peale Eesti, ka teiste maade jaoks produtseerides, tuleb aga kohe arvestada konkurentsiga teiste riikide ja asumaade vastastikkuste soodustuste tagajärjel.

Veel mõni sõna väljarändamise probleemi kohta. Miks väljarändajate enamus läheneb kõige rohkem keskaegsetele konkvistadoridele, keda välja ajas juhuseltsijaslik tegevustung? Meil ei ole veel üliküllastusi inimestest, ei ole poliitilisi ja usulisi põhjuseid, mis väljarändamise põhjusteks olid teistes riikides. Ei ole ka aktiivseid maailmapoliitilisi sihte. Vanade vikingite veri on meie väljarändajate enamiku tagakihutajaks. Kuid konkvistadoridest olid koloniide asutajad need, kes selleks olid varustatud vajaliku kapitali ja vajaliku võimuga, mida meie oma väljarändajatele kaasa anda ei saa.

Kõike neid juhuslikke vastuväiteid kokku võttes paistab, et meil on veel kümneteks aastateks tööd oma väljarändajate korraldamise ja organiseerimise eesmärgiga, neid siduda kodumaaga, meie kultuuriga jne.; neid mitte ära lasta kaduda võõraste rahvaste keskele. Suuremana puudub meil esialgul kapital ja võim.

H. Laretei.

Tallinna kiviehitisi (Pelgulinna).

Eesti asumaade küsimusest.

W. ERNITS.

Välis-Eesti ühingus on päevakorrale võetud Eesti asumaade küsimus, milliste tarvilikkust on küllalt usutavalt põhjendatud. Vaevalt vaidleks sellele keegi vastu, kuid siiski pole veel käsitletud selle küsimuse raskeimat osa, nimelt selle juriidilist külge, millele lubatagu siin mõned read pühendada.

Teatavasti on asumaa sõna päris mõttes niisugune maa, milline allub täielikult emamaa ülemvalitsusele, või on sellega vähemalt niisuguses liiduühenduses, nagu Inglise asumaad Briti maailmariigis. Niisugustes asumaaades on emamaa huvid täiesti kaitstud ja ühendus emamaaga kindlustatud nii kaua, kui seda mõni sõda või õnnestunud mäss ei murra.

Asumaid võib mingi riik saavutada kolmel teel: ta okupeerib mingi tühja maa, milline senini kellelegi ei kuulunud; korraldab võidurikka sõjakäigu teise riigi vastu ja vallutab selle maaalasi, tehes neid omiks asumaiks, või jälle saavutab mingi kokkuleppe alusel teistelt riikidelt asumaid, kas puhta kulla või mingisuguse teise hinna või teenete või tulevikukohustuste eest.

Millisel teel võiks Eesti saavutada täisõiguslikke asumaid? Tühje senini okupeerimata maaalasi leidub praegu vist küll ainult kas põhja- või lõunanaba ümbruses, vahest ehk ka Himalaja tippudes ja Sahaara keskpaigas. Loomulikult pole nendega vähemalt meil midagi peale hakata. Asumaade vallutamissõda ei suuda ega taha Eesti ka mitte ette võtta, samuti ka asumaid puhta raha eest osta. Järele jääks ainsamaks teeks võimalus erilepingute kaudu asju lahendada mitmesuguste tulevaste ko-

hustuste arvel. Kas seegi võimalus on reaalne, on raske öelda.

Küll võiks aga küsimusse tulla „asumaad” selle sõna kaudses tähenduses, nimelt teistele riikidele kuuluvate maaaladena, kus eestlasi tihedamini asumas. Sel kombel võiks kahtlemata Eesti „asumaid” korraldada, kuid need asumaad ei kuuluks juriidiliselt mitte Eestile, vaid mõnele teisele riigile. Loomulikult võiks ja peaks Eesti selle teise riigiga mingi kokkuleppe sõlmima Eesti asunduse korraldamise suhtes, milline kindlustaks asunikkudele oma keele tarvitamise õiguse kodus, koolis ja kirikus, see on emakeelse kooli ühes vastava riigikeele õppimisega (ilma selleta ei lubata kusagil koole), paremal korral isegi omakeelse omavalitsuse, loomulikult jällegi vastava riigikeele tarvitamisega suhetes keskvalitsusega ja teiste vastavate riigi- ning omavalitsusüksustega. Samuti võiks garanteeritud olla kokkuleppe alusel kultuurilised ja majanduslikud suhted Eestiga. Föderatiivse riigikorra juures võiks isegi küsimus tõusta mõnest väikesest Eesti osariigist (nagu sellest on vähemalt kõneldud Nõukogude riigis), kultuur-autonoomia puhul aga Eesti rahvuslikust kultuurilisest autonoomiast, milline nii mitmelgi pool oleks loomulik ja tarvilik.

Need on ainsad võimalused Eesti asumaade küsimust juriidiliselt lahendada. Loomulikult peaks seda tegema Vabariigi Valitsus, kuid enne tuleks seda küsimust tublisti sõeluda niihästi Välis-Eesti ühingus kui ka tulevasel Välis-Eesti kongressil, meie ajakirjanduses ja poliitilistes parteides. Alles siis võib see küsimus saada sellise küpsuse,

millist eeldab Vabariigi Valitsuse tegevusse astumine.

Muidugi on ka võimalus kogu küsimust täiesti erakombel lahendada, nimelt väljarändajaid ühte maakohta suunates ja sinna tegelikku „Väike-Eestit“ luues, mida vastav riik peaks hiljemini fait accompli-na võtma. Kahtlemata on seegi moodus kasulik eesti rahvuse alalhoidmise mõttes, kuid mõjuv on ta siis, kui suudetakse tõepoolest luua suurem tihe Eesti asustus kusagil maal. Kõige soodsam on siiski, kui see sünniks teise riigi nõusolekul ja heakskiitmisel, nii öelda lepingu alusel, sest siis oleks selle „Väike-Eesti“ tulevik kindlustatud. Kui aga see sünnib vastava riigi teadmata, isegi vastu selle tahtmist, siis võib vastav riik

kergesti hakata selle „Väike-Eesti“ arenemist takistama, sisserändamist piirates, kultuurielu takistades jne.

Üldiselt valitseb ju praegu pealpool arvamine, et sisserändajad peavad assimileeruma. Sellest nõudest loobumine võib aset leida vahest juhul, kui kusagil maailmas õige suur rahvuslik sallivus ja vabameelsus valitseb (osalt Nõukogude Venes), ja kui kusagil on palju tühja, seni harimata maad, mille harimisele asumine on tähtis riigimajanduslikult seisukohalt, vaatamata sellele, kes seda teeb (mõned kohad Aafrikas ja Lõuna-Ameerikas, samuti Kanadaski). Niisugustel kordadel on muidugi kergem asja lepingute alusel korraldada, ja niisuguseid võimalusi tulekski meil silmas pidada.

Talv kodumaal.

Eestlase mälestisi Edela-Aafrikast.

Sealne kliima, taimeestik ja elu.

Pärismaalased karjakasvatajatena. Sool — tähtsaim toitmisevahend. Ratsutamine härja turjal.

H. T.

I.

Lehitsedes ja vaadeldes vanu pabeereid, joonistusi ning kaarte, satub viimastest üks näppu, mis kujutab tükki Lõuna-Lääne Aafrikat; maid, nagu nad seal on, algades edelast: Damara, Hereroo, Kaoko, Ambo, Angola ja osa Betšuaana maast. Angola on olnud ammu aegne Portugali asumaa, Betšuaana Inglise oma, kuna eelmised maad kuulusid maailmasõjani sakslasele ja langesid needki vist a. 1915. inglasele. Ainult Betšuaana pinda pole mu jalg puudutanud, kuna teisi olen külastanud lühema või pikema aja. Ja kaarte silmitsedes manavad mitmedki paigad kummalisi ja ülihuvitavaid mälestusi elavaina silme ette.

Alles hiljuti oli selles lehes juttu Angolast, kuhu võiksid võimalikult eestlasedki hakata soetama endile farme. Nii, kes keelab, — kui vaid saaks vastava riigi valitsusega hakkama. Ilmastik on kuiv ja tervem kui Ambomaal, kus on vihmakuudel, täh. novembrist aprillini, eurooplasele teinekord otse võimatu elada. Ja paljud misjonirahvast, kolonistidest ning asumaa ametnikest ongi leidnud seal enneaegse haa.

Külastades Mossamedes't, Angola „pealinna“ a. 1903. sügisel, tundus õhk ja ümbrus väga meeldiv. Ja ainagi Ambomaa rajal, Kunene jõest itta, polnud kuulda halba ilmastikku, enne kui Kunene allikate ümbruses, kus juba soid ja rämestikke. Umbes samust paigust saab ka Betšuaana maal olevasse Ngami järve voolav Okavango jõgi omad veed. Sealne ümbrus on ebaterve.

Uudisasukal peab olema siiski vahva rahapung, nagu terviski; nii üks kui teine on troopikasse asudes hädatarvili-

sed. Ütlen meelega: a s u d e s ! Ajutiselt noil mail viibida, kiiremalt sealt läbi kihutada pole kunst viletsamalegi tervisele. Kuid kauem seal asuda on teine asi. Väikeste lastega inimesed ärgu mõtelgu kuhugile sarnaseisse palavaisse maisse välja rännata. Parem matku lapsed kohe kodumaale maha. Troopikas nad vastu ei pea; surevad enamasti juba esimesel aastal. Kuid lapsed, kes sünnivad troopikas, peavad enam vastu, kui nende vanemad. See on üldnähe võõrsil.

Praegusajal on aga terviselised olud märksa paranenud, kindlamad juba ses suhtes, et arstid on käepärast; liikumisevahendid ja võimalused mugavamad jne.

Asunikel on näiteks Hereroomaal, paiguti Ambomaal ja Angolas eriti, parimad võimalused karjakasvatamisega hästi läbi lüüa. Olgu sarvkari või jälle „pudulojused“, milliseid paljud farme-rid eduga kasvatavad. Suukari on lihana valitsusasutistele kui ka väljaviimiseks aina tarvilik, kuna väikekari, lambad — hästi toimetulevad elajad nii mägestikus kui arumaal, pakuvad liha ja villa.

Ja kui imevähe nõuab kari ta omanikult! Ainult tublisid karjuseid, kes kannavad hoolt, et karju juhtida aladele, kus leidub küllalt rohtu ja vett. Kari kasvab, areneb nagu iseenesest maal, kus pole talvet. Ei vaja ta ulualust, ega käest söötmist. Teadagi ei arvesta eurooplane-farmer ju sealse elajatõuga. Need, nagu lehmaloome, ei anna kuigi palju piima. Üks ainuke kultiveeritud lehm annab meil enam piima kui 15 „aafriklast“, ütleme metsiklehma. Siiski, kui eurooplane sealseidki hakkaks kultiveerima, siis oleks saaduski põhjani teine. Kuid piimandusest pole ju seal

palju juttu; olgu siis, kui liimade või raudteesõlmede ligi asuda, kus võimalik on juustu ja võid kiiremini realiseerida, turule toimetada. Jäävad siis karjast puhtana tuluma: liha, nahad ja vill! Ja nende nõudjaist pole kunagi olnud puudust.

Mõned sakslased ja buurid kasvatasid ju ka tubakat, kuid sellest ei olnud neil kuigi palju tulu. Kliima on liig kuiv, kultuurtaimed ja vili tarvitab palju vett. Kui seda otsekohe taevast teatud kuudel ei tule oma teatud määr, siis on kohe häda käes; juba ainsa aastaga. Jäävad sajud aastat paar järjest tulemata, või tuleb liig vähe — on nälg käes!

Nüüd võiks veel märkida, kuidas on lugu karjamaaga, rohukasvuga. Seegi on küsitav, kuid mitte möödapääsematu. Karjad aetakse kaugele, sügavamaisse maisse, metsadesse, kus ikka leidub söödavat, ja jõgede ümbrusisse, milliseid, olgugi harva, leidub. Pealegi kaevavad mustad endile õige sügavad koolmad või kaevud, neid pealegi rohkesti madalameisse paikadesse. Need täituvad vilma ajal ja neist joodetakse karju aasta läbi, kui on kauased põuad — kuni tuleb uut taevast.

Ainuke õnnetus, mis karjapidajat võib kergesti tabada ja temast lühikese ajaga teha kepikerjaja, on karjataud ehk tõbi. Näiteks kopsutõbi ehk mõni muu katk. Pärismaalaste karjad niitis kopsutõbi vahest sootuks maha. Õnneks olid buurid edelas leidnud mingisuguse rüugepanu, süstimistaba, põdeva looma mädaneva kopsu seerumiga. Tohtisin ise kord omist ja mustade karjadest sellel teel päästa ainagi 75%, kuma süstimata karjadest suri paiguti sama suur protsent, paiguti veel enam.

Et Aafrika sisemais pole piimandusel ehlootust ega väljavaateid, pole ka muret karjatõu pärast — aitab maarahva karjastki, kes tuleb imevähese toiduga toime. Näiteks Nama ja Hereroo, osalt ka Ambo ehk Ovambo karjamaadel, sama ka Angolas, kus ei näe palju midagi söödavat: siin ja seal, vahest paari-kolme sammu peal, rohututt või mingisugune taimejäss, kanarbiku tao-

line jne.; paiguti üksikud pikad kasteheima kahlud ühe juure peal, põõsaina; või madalad lehtpuukrässid — ja nende kallal on loomad ahnelt, samuti kitsed ja lambad. Neil on seal aega küll ringi kolada ja seda viletsat toitu närida, peale mitmesuguste juurikate ja lillesibulate, metskõrvitsate ning meloonide, mida kasvab põõsaste vahel pikis ridade, nagu hüglapärliid ereda is värvides päikesekullas. — Vaid harva leidub seal mururohtu; ehk suurte luhtade veeril ja sänges, kui on vana kulu enne uut vihma ära põletanud. Selle eest kanna-vaadki mustad karjapidajad targu hoolt, et rohu jääned, mis saju ajal kasvasid madalamais paigus 7—8 jala kõrguseks, tulle pistetakse. On vaikne, siis jääb tuhki samasse paika ja rammutab maad ning järgmisel kevadel on karjal magusat toitu küllalt.

Muidu on nois mais, kus olen võinud neegrirahvaste karjakasvatamist, elu ja olu tähele panna, see Loojast kingitud omapärane paremus, et taimestik, mida näiteks kari sööb, on soolakas! Ja see just kariloomale, nagu teame, väga maitseb. Sellest hoolimata, et karjamaal imestamisväärne vähe söödavat leidub — eurooplase silmaga vaadatuna — on see pisut ometi nii tugev ja tõhtne, et toidab loomad. Soolane toit paneb neid jänutama ja, kui nad pääsevad jälle vee ligi, tõmbavad loomad endid täis kui pilid. Tulevad õhtuti karjamaalt koju mängides.

Buurid, põlised aafriklased, neil polnud paiguti küllalt häid karjamaid, rändasid endi härjavankritega vahest 500—700 km. edelast põhja, näiteks Ovambo- maale, Ondongasse ja viisid sealt vankrilastid soola kodumaale. Seal murendasid nad soola karja joogikünadesse ja loomad noolisid seda, kuma pärast jõid endid täis. Künadesse pandi teinekord suuremaidki soolalahmakaid, veistele närida.

Buuride omal maal soola polnud ja meil põhjas oli seda laialt. Terved avarad n. n. soolajärved leidsid legendikudel Hereroo- ja Ambo- ehk Ovambo- ma rajamail. Leidus madalikke, mis

täitused vihmaveega paari-kolme jala sügavuselt. Päike haudus seda siis mõned kuud, vesi auras vähehaaval ära, kuni sajuaja lõpul oli järel vaid vahest tollipaksune lumivalge soolakord, nagu meil lumega segatud jää luhas, kust vesi on alt ära kadunud. Ja see sool on siis vast algupäraselt öieti „sool taevast”, nii puhtamaitseline ja terve, kuid mitte liig terav. Teisejärgu sool oli siis juba järve või nõmme liivaga segamini, kuid sedagi võis tarvitada, sulatades liiva välja. Seda viisidki buurid karjadele. See oli ka Ovambo neegritele õige eksport-kaup, mida tuldi kaugelt põhjapoolt, vahest 600—700 klm. takka, seljas ära kandma. Tõid meie neegritele vahetuskaubana rauda: kirveste, odade, nooleterade ja põllukablide näol.

II.

1903. a. hilissügisel asusin noor-mehena elama Ovambomaale, Lõuna-Aafrikas, lootusega, seal kiiremini „haljale oksale” jõuda kui kodumaal. Jätsin kodumaale oma mõrsja, kes pidi mulle Aafrikasse järgnema nii pea, kui olen majanduslikult küllalt heal järjel, et soetada omale oma kodu ja kolle.

Teades, et peamiseks tuluallikaks Lõuna-Aafrikas on karjakasvatamine, kavatsesin endale ka karja soetada. Alguse tegin kohe Aafrikasse jõudes sellega, et ostsin omale paar-kolm lehmikvasikat. Vastutasuks mitmesuguste annetuste eest sain mustalt kuningalt „kingina” ühe lehma vasikaga — nii võisin omaks nimetada juba viie-hingelise karja, kelle andsin ühe pärismaalase hoolde.

3 aasta pärast saabus Aafrikasse mu mõrsja, kellega abiellusin Here-roomaal, kuhu talle vastu sõitsin. Uude kodusse saabudes oli meil juba 8—9 sarvloomu, nende hulgas 4 piimalehma. See oli alguseks päris kena kari, kellele lisaks mu naine mustalt kuningalt sai varsti veel 2 lehma vasikatega, kuna oli temale kinkinud Euroopast kaasatoodud hobusesadu-

la, mis mustale kuningale erakordselt hästi meeldis. Paari aastaga oli mu kari kasvanud kahekordseks, seal juures ei näinud ma temaga mingit vaeva ega muret, sest Aafrikas kasvab kari nii, nagu muistisel ajal kasvasid Aabrami ja Laabani karjad. Selle tõttu on vanemal misjonärel, rahva suurmeestel ja pealikuil kümneisse tuhandeisse ulatuvad karjad. Mehe väärtust hinnataksegi ta karja suuruse järele, sest peamise varanduse ja rikkuse moodustab Aafrikas just kari. Nagu eurooplase mõtled on koodunud tema äriasjadele, nii mõtleb aafriklane alatasa oma karjale. Ja otse imestama paneb, kui täpselt aafriklane oma karja arvu teab, olgugi et see — nagu eelpool tähendasin — tihtipeale kümneisse tuhandeisse ulatub. Veel rohkem — ta teab ka täpselt, kui palju tal on veohärgi, värssi, ahtraid lehma, tiineid ja lüpsjaid, ta teab oma loomade vanust, ta teab vist isegi, kui palju loomi tal üht ja teist värvi on.

Iga elajaliik karjatatakse eraldi: ratsahärjad eraldi, vasikad ja väikekari eraldi, samuti ka lüpsilehmad vasikatega. Lüpsmise juures näeb tihtipeale, et neeger lüpsab ühelt poolt, vasikas imeb teiselt poolt, sest neeger on arvamisel, et lehm ei anna piima, kui vasikale keelata imeda. Ja piima jätkub mõlemale.

Päeval kantakse suurt hoolt selle eest, et karjal oleks rohkesti rohumaad ja värsket vett; ööseks aetakse kari koju, „kraali”. „Kraaliks” nimetatakse umbaeda tugevatest postidest, mis vitstega või juurtega ühte punutud. Iga elajaliigi jaoks on olemas eraldi kraal. Kraal on ilma katusega, ukse asemel on kitsas mulk; väikekarja kraalil on enamasti siiski rohtkatuse peal, kaitseks suurte vihmade eest.

Kodustes kraalides asub ainult väike osa karja. Nii nimetatud jõudeloomad aetakse kaugemale metsades-

se või steppidesse, kus hästi palju rohtu ja vett leidub. Sinna jäävad karjad terveks aastaks. Kord aastas aetakse karjad koju, enamasti mai-kuus, kui vilja on koristatud ja väljad lahti. Siis peetakse n. n. „karjapidu.” Omanikud lasevad oma karjad eneste eest läbi käia, kusjuures iga liik on ise rühmas, just nagu sõjavägi. Suurisand vaatab siis hoolega, kas ta kari on hästi hoitud ja söödud. Jääb ta rahule, saavad karjased — neid on väga palju, ülemkarjastest kuni koerapoisteneni — häid kingitusi ja õlut nii palju, kui nad juua jaksavad.

Karjase seisus on seal suures aus, kuna see elukutse on väga vastutusrikas ja õige tulutoov. Karjasteks võivad olla ainult usaldusväärsed isikud, kellele nende töö on elutööks, mille nad pärandavad oma lastele. Nad saavad tasu protsentidena elavast karjast ja on enamasti õige jõukad mehed. Kuid õnnetuste puhul suurisandade karjadega võivad nad oma varanduse õige kergesti kaotada. Ja sarnase suure karja juures võib hõlpsasti juhtuda, et metsloom mõne veise maha murrab või röövliid osa karja ära viivad. Ka võib mõni kaaskarjane paar looma ära varastada, et teisele auku kaevata.

Igal mustal kuningal on 20—40 veohärga või rohkemgi, samuti hulk ratsahärgi, missuguseid Aafrikas kõikjal tarvitatakse. Juba härivaskikal torgatakse sõrmetevaheline liha läbi ja pistetakse pulgake sisse, mille ühes otsas on oks, et pulgake välja ei libiseks, ja teises otsas väike tikk. Pulgakese külge kahele poole seotakse nahkratsutid, mille abil ratsanik looma juhib. Juba aastase prussi seljas hakkavad poisikesed ratsutama, ja mida tugevamaks värss kasvab, seda tugevamad mehed asuvad ta turjale.

Härjaga saab troopikas palju kindlamini edasi kui hobusega. Ho-

bune ei taha üldse hästi Aafrikas elada. Kliima on liig kuiv ja kuum, ka sealne rohi ei kõlba talle kuigi hästi toiduks. Eesleid ja kaameleid tarvitatakse juba üldisemalt.

Aafrikas elades oli mulgi tubli ratsuhärg valgete hangussarvedega, kelle turjal oli tore kihutada. Tõmbasin talle tugeva sadula selga ja vaevalt sain sellesse karata ning ratsutid pihku võtta, kui härg juba lendas, nii et tuli ainult hoolt kanda, et mitte ta seljast maha kukkuda. Paari-kolme päeva pikkused reisirid tegin alati härja seljas, oli lihtsam ja hõlpsam. Üks must poiss pidi siiski kaasas olema, kes tundmata teel ees käis ja härga rihmast juhtis, sest metselajas võis looma kohutada, teel võis madu olla, samuti võisid sügavad veed ette juhtuda jne.

Enamasti on Aafrikas kõik maad juba Euroopa suurriikide poolt okupeeritud. Kuid igal pool on kohalikele pealikuile täielik vabadus jäetud elada ja valitseda oma rahvast nagu ennegi. Ainult üksikud valitsejad, kes oma alamaid rõhusid ja piinasid, on mõistlikumatega asendatud. Kuna aafriklased on õige vanameelsed, jätkub neil elu isaisade kombe järele. Nagu isaisade ajal, nii on nüüdki karjad Aafrika suurisandade ülim õnn ja au. Vaevalt ühe looma oma suurearvulisest karjast raatsib mees aasta jooksul veristada. Pigemini ta nälgib, sööb koeri ja konne ning käib küttingas, kuigi tal õige harva õnnestub midagi maha lasta oma vibuga või tulilukuga. Vaid üksikuil on juba häid püsse.

Kodused kraalid on alati ehitatud elumajade — õigemini küll hurtsikute — keskele, mitte ruumi puudusest tingitult, vaid sel põhjusel, et aafriklane tahab alati oma karja läheduses olla. Ta sünnib, elab ja sureb oma karja kõrval ja, nagu vanasti, nii maetakse ka nüüd Aafrika suurisandid nende kraali—sõnniku alla...

Eestlaste elust N. Venes.

Eestlaste jõukus on hävitatud, kuid ümberrahvastamine edeneb visalt. – Venes kogutakse teateid Eesti asunikke kohta.

HERMANN TÄHT.

Välismaail elavatest eestlastest asub kahtlemata kõige suurem protsent Nõukogude Venes, ja viimase, 1926 a. toimetatud rahvalugemise andmete järele pidi seal elama 155.000 eestlast, sellest arvust maal 76,5 protsenti ja linnas 23,5 protsenti.

N.-Venes asuvate eestlaste arvu suhtes ilmus nende ridade kirjutaja poolt statistilisi andmeid käsitav artikkel V.-E. Almanakis nr. 3, 1930 a. Loomulik, et need andmed nüüd palju vananenud ja viimase 6 a. jooksul pilt märksa muutunud võib olla, kuid praeguse olukorra juures ei ole võimalik N.-Venes ette võtta mingisugust teadete kogumist. Juba aastat paar on mitmel Moskva tegelasel kavatsus olnud N.-Venes uutal alustel teadete kogumist teostada. See oleks vägagi suur ja tähtis töö, sest peaaraskus Välis-Eesti kaalus langeb arusaadavalt N.-Venes elavate eestlaste osa peale, kuid needki on pidanud tunnistama, et sellel alal väga raske on midagi ette võtta.

Pandi omal ajal ju palju lootusi „VOKS'i” (wsesojusnoe obštšestwo kuljturnoi swjazi s zagranitsei) või välismaaga kultuursidemete arendaja seltsi peale, kuid vaatamata kordunud mingit vastust. 1930. a. alustati küll statistiliste andmete kogumist Eesti asunikku kohta erateel, kuid kuuldu, et see töö esialgu väga visalt edeneb. Venest saadud autoriteetsete allikate najal selgub, et paljukardetud ümberrahvastamise protseduur siiski visamalt edeneb, kui enamlased seda näeks ja kui see on teostunud varemalt, sest praegu on Eesti keelega koole seal rohkem olemas kui endisel ajal. On ju selge, et Eesti asunikku rahvuslikule tööle on palju tõkkeid ette veeretatud, „aga ei pane ju ükski pais vee voolu pä-

riseks seisma. Eesti asunikku jõukus on küll hävitatud, massilisi asunikku laialipillutamisi aga õieti veel ei ole olnud”, kirjutab lugupeetud eesti tegelane Leningraadist.

Kuid Eesti asunikku põli Venes on siiski äärmiselt kibe. Leningradis ilmuv eesti enamlaste häälekandja „Edasi” on korduvalt kirjutanud: Eesti asunik muutub kommunismi vastu ikka võõramaks ja vaenulisemaks. Leht avaldab, et selles on süüdi k u l a k u t e s. o. eesti asunikku äge kihutustöö eesti külades. Vilja kokkuost eesti asundustes edeneb palju visamalt kui vene või saksa asundustes. Vene asundustes on näit. külad oma vilja ülejäägid keskmiselt 75 prots. riigile ära annud, eesti asundustes aga 15, kõige rohkem 20 protsenti.

Et sarnases asjas muudatust tuua, on saadetud kõikidesse N. Venes asuvasse eesti küladesse kommunistlikua aktivistid, kes partei- ja ülikoolides omanud vastava hariduse, kommunismi teostamiseks. Nüüd on selgunud, et paljud aktivistid on kulakute poole üle läinud. Külades on sagedasti eksimisi klassilise seisukoha määramisel: tihti loetakse kõige jõhkram kulak edasipüüdjaks keskmikuks.

Enne maailmasõda peeti kõige rikkamaks eesti asunduseks Venes Livoonia asundust Armaviri ringkonnas, Põhja-Kaukasuses. Sellel asundusel on 55-a. minevik, ja rahvas elas kuni viimase ajani võrdlemisi jõukalt, sest Kuubani maa on jõukas ja vili kasvab haruldalt ilus. Livoonia asunikud andsid oma lastele hea hariduse, paljudel asunikudel oli majas isegi klaver. Omal jõul ehitati suur kivist koolimaja, kus praegu saavad haridust umbes 250 eesti asu-

niku last. Viimasel ajal on asundusest nagu katk üle käinud. Asumikkudel ei ole enam huvi tööd teha, sest üks sunniviisil viljavõtmine käib teise järele. Kuigi majanduslik olukord on läinud tagurpidi, siiski on küla võrdlemisi hästi korras. Kommunistlik „Edasi“ kurdab, et asunikud olla väga iseteavad. Enne revolutsiooni asutati veskid, ühiskauplused jne., kuid ka need on tunnistatud riigi omaduseks, ühiskauplustesse on asutatud kooperatiivid ja veskid antud abiandmise komiteede kätte.

Livoonia asunikud on siiski väga agarad oma lastele haridust andma. Leningradi laste pedagoogika tehnikumis on viimastel aastatel õppinud üle 45 livoonlase ja 10 livoonlase ümber lõpetanud eesti tööliste fakulteedi. Mõned on tahtnud saata oma lapsi Eestisse ja mujale kooli, kuid selleks ei anta luba.

Väga paljud eestlased, eriti aga töölisel, igatsevad kodumaa järele. Ollakse nõus Eestis elama igasuguses olukorras ja tingimustel, kui aga sealt ära pääseks. Tööd leida on võrdlemisi raske ja nälg annab end kibedasti tunda.

Kolhooside alla viimisest ei taha talupojad, kes ise on kultiveerinud ja harinud vaevarikka tööga maad — kuulda. Selles asjas on olnud teravaid kokkupõrkeid valitsusväimude ja Veimari, Volossova, Moloskovitsi ja Kingisepa raioonis elavate eesti asunikude vahel. Ei taheta anda kergesti talukohti ja varandust käest. Loomad on asumikkudel kõik registreeritud ja vasika sündimisel N.-Venes tuleb talitada niisamuti kui meil lapse registreerimisel — s. o. vasikas tuleb registreerida. Kuna eestlased üldse piiriäärsetes raioonides avaldavad suure korraldustele visamat vastupanu, siis on paljud saadetud sundlaagrisse ja nende varandus konfiskeeritud. Maksujõuetuse pärast istuvad paljud vangis.

Väga kibedat nälg tunnevad isegi ka endise Venemaa rikkama maa, Ukraina, eestlased (loomulikult ka kõik teised). Seda pole toonud ei rohusirtsudeparved, ei põrgulik põud, ei ikaldus, ei sõda ega

nälg, vaid põllumajanduse üle-pea-kaela sotsialiseerimine ja veel rohkem alamate parteide- ja ametikohtade tegevus maal, kus sunniviisil aeti kõik kolhoosidesse, lahendati omamoodi majandusprobleeme, mis nõuavad suuri majanduslikke ja psühholoogilisi eeltingimusi.

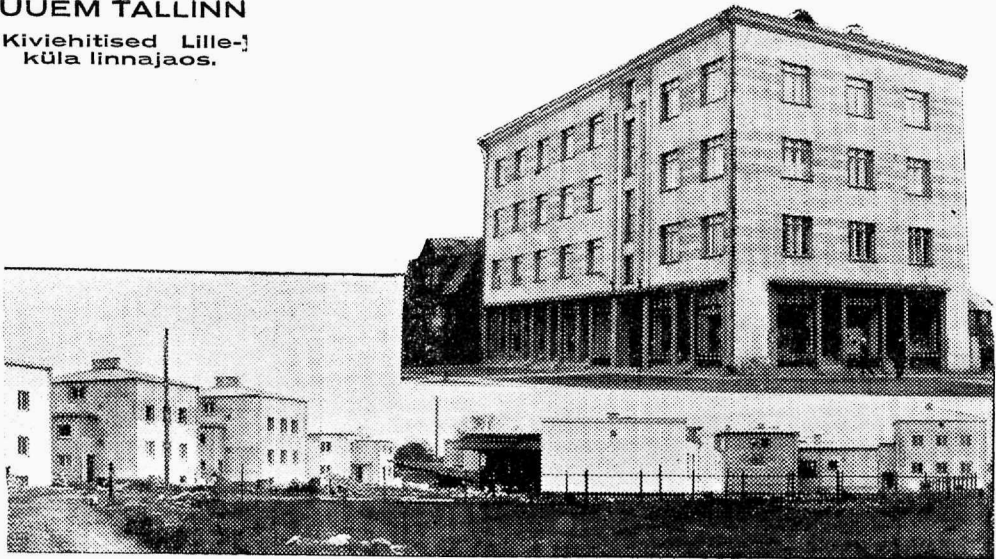
Niisugustes tingimustes elavad Nõukogude-Venes ümmarguselt 155.000 eestlast, kelledest ajajooksul on venestunud vaid 10 protsenti. Optantidena on siirdunud kodumaale tagasi umbes 50.000 eestlast. Maal edeneb ümberrahvustamine väga aeglaselt, sest seal on mitte eesti keelt kõnelejate protsent kõigest 4,3. Sellevastu linnades on see protsent aga väga suur ja ulatab üle veerandi eestlaste üldarvust, ulatudes 29,9 protsendini. Venelased ise vabandavad, et ümberrahvustamine ei ole mingi survepoliitika tagajärg, vaid linnades täiesti loomulik vähemusrahvaste ühtesulamine kõrgema kultuuriga rahvaga — suurvenelastega. Peale kultuuriliste mõjundite on mõõduandvad veel ümbrus, elamine teise rahva keskel, kus vähemusrahvad omavad ümbritseva rahva keele ja abielluvad nendega, minnes seega täiesti üle teiste rahvaste ridadesse.

Nagu üldkokkuvõttes käeolevast artiklist selgub, on suguvendade elu punases viisnurgas vilets. Sotsiaalse liigitamise järele on eesti talupoegist jõukaid ainult 9 protsenti, keskmikke 53 prots. ja kehvikuid 38 prots. Põllutöö artelle ehk kolhoose on eestlastel kõigest 40, neist kõige suurem Kleini nimeline kolhoos Krimmis. Praegu on 5-aastase kursusega eesti algkooli 260, kuid „pjatiletka“ lõpuks — 1934 a. peab eesti algkoolide arv tõusma 550 peale. Statistika räägib, et koolikohuslikkudest eesti lastest käib koolis umbes 70 prots.

Sidemete loomine Venemaa eestlastega on kaunis raske. Paljudel on lähemaid sugulasi ja omakseid jäänud Venemaale, kuid neid üles leida on raske või peaaegu koguni võimata. Aidata saab siin ainult Eesti saatkond Moskvast, kelle poole niisugustel kordadel ka kõige soovitamam on pöörata. II. T.

UUEM TALLINN

Kiviehitised Lille-
küla linnajaos.

Kodumaa sõnumed.

K. Einbundi valitsus, mis astus ametisse augustikuul, ei püsinud kuigi kaua. Mõtete lahkumineku koalitsioonis langesid ta juba paari kuu järgi.

Uue valitsuse loomisega algas raske ajajärk. Koalitsiooni valitsusest ei saanud asja. Otsustati siis luua töökabinet, kus riigivanema kandidaat omale kaastöölised võiks valida oma äranägemise järgi, ilma et erakonnad selles oma survet avaldaksid. Siiski kerkis isikute küsimus esile, nimelt soovis osa põllum. erakonnast näha valitsuses end. ministreid O. Kösterit ja J. Zimmermanni (põllum.). Et aga eelmises valitsuses rahulolematust just peamiselt oli sihitud nende tegevuse vastu (neid peeti teiste erakondade poolt liiga kihihuvilisteks), siis ei olnud teistele erakondadele nende kandidatuur vastuvõetav. Terve rida riigivanema kandidaate komistas sellele takistusele (J. Teemant, prof. K. Konik, prof. J. Uluots) ja pidid loobuma valitsuse moodustamisest. Kriis kestis nädalaid ja rahulolematust rahva seas paisus õige suureks. Viimaks õnnestus valitsuse moodustamine (1. novembril) vanal riigimehel ja mitmekordsel riigivanemal K. Pätsul. Põllumeeste noorpõlv K. Einbundiga eesotsas (enamikus endised asunikud, kes teatavasti on liitunud põllum. kogudega) jäi valitsusest eemale. Uude valitsusse kuuluvad kõigi erakondade esindajad: kohtu-siseminister A. Anderson (keskerakond), välismin. A. Rei (sots.),

haridus-sotsiaalmin. H. Kukke (kesker., esimest korda minister, 34 a. vana), majandusmin. A. Jürmann (põll.), põllutööminister A. Tupits (põll., esim. korda minister), teedemin. L. Johanson (sots.) ja kaitseminister kindr. A. Tõnisson (erap.).

Uus valitsus sai rahva üldise poolehoidu osaliseks ja riigivan. K. Pätsule tuli palju õnnesoove. Valitsus deklareeris kindlat kroonikursi hoidmise tahtet ja osutab riigi juhtimisel kindlat kätt, mis rahva usku uuesse valitsusse on tõstnud.

Et praegustes olukordades vabamalt teotseda, nõutas uus valitsus omale riigikogult dekreedidõiguse, mille järgi ta omale saab erakorralisi volitusi seadusjõuliste määruste väljaandmiseks viiel alal: tööpuuduse lahendamises, riigi elarve tasakaalustamises, krooni kursi hoidmises, väljaveo elustamises ja elukalliduse vastu võitlemises. Volitusseadus näeb ette muuhulgas ka sisevõidulaenu korraldamise 5 milj. krooni väärtuses. Samuti on kavatsusel klassiloteriid. Vabariigi valitsusel on õigus asutada väljaveo soodustuse erifond, ning maksta sellest toetusi saaduste väljaveo elustamiseks.

Viimane pikale veninud valitsuse kriis tõstis uuesti päevakorda põhiseaduse muutmise kavatsuse. (Eelmine põhiseaduse muutmise kava, mis oli rahvahääletusel sel suvel, ei saanud teatavasti rahva enamust ja kukkus läbi.)

Kõige esimeseks esitas 10. novembril oma põhiseaduse muutmise kava Vabadussõjalaste Liit, kes teatavasti eelmisel rahvahääletusel olnud kavale vastu töötas, kuna see liitu ei rahuldanud. Nende kavas on nähtud ette suure võimuga president ja 50-liikmeline riigikogu, kelle võimupiirid tugevasti kärbitud. Vabadussõjalaste kava on saanud kibedate arvustuste osaliseks kuna leitakse, et selle kava järgi demokraatlikust korrast Eestis vähe järel jääks ja presidendil oleks pea piiramatu diktaatori võim.

Veidi hiljem esitas oma kava teine rühmkond keskerakonna ringkondadest, kuhu kuulub mitmeid Tartu ülikooli õppejõude, riigikohtunikke ja tuntud seltskonnategelasi, kelle kava järgi riigikogu oleks 80-liikmeline ja president umbes samasuguse võimupiirkonnaga nagu Saksamaal.

Sellele kavale sarnanevad kavad on esitanud hiljem veel lahingvendade klubi (kes Vabadussõjalaste Liidust on lahti löönud) ja dr. Vilmsi töökoondis. Osa seltskonna- ja riigitegelasi leiab ka, et põhiseaduse muutmise ei ole üldse vajaline ja et riigikorras ettetulevad väärtused ei ole sugugi põhiseaduse süü. Tuuakse näiteks Inglismaad, kus põhiseadust üldse pole, riigijuhtimine aga siiski korralikult toimub. Teisest küljest aga meie naaberriike, kus president olemas, kuid kus Eestist aga kuidagi paremas seisukorras ei olda.

Põhiseaduse muutmise kavade läbivaatamiseks on asutatud riigikogus eriline põhiseaduse komisjon.

27. nov. konfiskeeriti Isamaalise Ühingu poolt väljaantava ajakirja „Isamaa“ number riigikorra kukutamisele õhutavate kirjutiste pärast. Vastutav toimetaja ja Isamaalise Ühingu aktiivsem tegelane W. Tikk võeti vahi alla. Samuti võetakse vastutusele ühingu juhatus, kuna ühingut ennast ähvardab sulgemine.

See on esimene juhtumine E. V. ajaloos, kus parempoolse ilmavaatega organisatsiooni süüdistatakse riigikorra kukutamise kihutustöös.

Isamaaline ühing töötab teatavasti käiskes Vabadussõjalaste Liiduga.

*

Eesti majanduselu on surutud õige kitsastesse raamidesse, eriti mis puutub sisse- ja väljaveosse. Siiski on suudetud kaubabilanssi hoida aktiivne, vaatamata väljaveo suurele vähenemisele. Sisseveo suhtes tarvitusele võetud kitsendused ja kõrged tollid on ka väliskaupade sissevedu tunduvalt vähendanud. Käesoleva kümne kuu jooksul on väljavedu olnud sisseveo suhtes ülekaalus 5.948.531 krooni-

ga. Kujuka pildi sisseveo ja väljaveo vähenemisest annab käesoleva aasta kümne kuu sisse- ja väljaveo võrdlus eelmiste aastate kümne esimese kuuga:

10 kuud	Sissevedu	Väljavedu
1932. a.	30.717.540 kr.	36.666.071 kr.
1931. „	52.023.070 „	62.979.552 „
1930. „	83.000.000 „	80.200.000 „
1929. „	105.000.000 „	97.600.000 „
1928. „	109.000.000 „	106.000.000 „

Nagu sellest nähtub, on käesoleva aasta väljavedu 1928. a. võrreldes vähenenud umbes kolm korda. Kuid veel rohkem on vähenenud sissevedu, nii et kaubabilanss, mis 1928., 1929. ja 1930. a. oli passiivne (sissevedu ülekaalus) on muutunud kahel viimasel aastal aktiivseks (väljavedu ülekaalus).

Välismaa kaupade asemel on hakatud tarvitama rohkem kodumaa kaupa. Kuid üldiselt on rahva ostujõud tunduvalt langenud ja selletõttu ka tarvitamine vähenenud. Aetakse läbi kõige hädavajalisemaga.

Valuuta väljaveo kitsenduste tagajärjel, hakkas õige elavalt tegutsema n. n. „must börs“, kus valuutaga hangeldajad altkäe müütsid välisraha, muudugi suurte vaheltekasudega.

6. okt. võttis poliitsei ette suurema puistamise „musta börsi“ tegelaste hulgas. Vangistati terve rida isikuid, nende hulgas mõni tuntud äriees. Hangeldajaid trahviti vangistusega kuni kolme kuuni või rahatrahviga kuni 3000 kroonini. Mitmed neist saadeti Tallinnast välja. Viimasel ajal, kus valitsus energilised sammud on võtnud tarvitusele krooni kursi kõigutajate vastu, on usaldus krooni kursi vastu tunduvalt tõusnud ja „musta börsi“ tegevus iseendast vaibunud. On kavatsus koguni valuuta väljaveo kitsendusi üldse kootada, kuna Eesti panga välisvaluuta tagavarad on tunduvalt suurenenud.

Seisukorra kindelnemisega on hakanud ka pankades hoisusummad kasvama ja eksportöörid täidavad oma kohustusi välisvaluuta müümisel Eesti pangale palju korralikumalt kui varemini (enne läks eksportööride kaudu osa välisvaluutat mustale börsile, vaatamata kontrollile).

*

Kroonikursi kukutajate kihutustöö vastu võttis riigikogu novembri lõpul vastu karmi seaduse, mille järgi kroonikursi kõigutamise kihutustöö loetakse karistatavaks teoks. Karistus on 4—8 kuud vangistust. See seadus riivab erilisel põllumeeste-kogude nooremast põlve (asunikke), kes olid teatavasti kroonikursi kukutamise pooldajad ja tegid selleks maal ägedat kihutustööd.

*

Tööpuudus tänava aasta on kasvanud rekordse arvuni ja paisub ühtejärgi. Üle maa arvatakse olevat ümmarguselt 10,000 töötatöölist. Tallinnas üksinda on registreeritud nov. lõpul 3743 töötatöölist (neist naisi 2042); peale nende on Tallinnas paigutatud töötatöölisi hädaabitöödele 1626, nii et töötatööliste üldarv üksinda pealinnas tõuseb juba ligi 5400-ni.

Hädaabitööde korraldamiseks on riigi poolt määratud 750.000 krooni, millega loodetakse tööd anda 7000-le inimesele. Sellele summale annavad omavalitsused omalt poolt lisa, nii et suuremat tööpuuduse häda loodetakse kõrvaldada. Seni on paigutatud tööle üle maa 4500 töötut.

Tööpuuduse ja viletsuse vastu võitlemisele on asunud uuesti ka seltskondlik organisatsioon „Ü h i s a b i“, kes möödunud talvel palju tänuväärt tööd tegi häda ja viletsuse vähendamiseks.

*

Suuremaks sensatsiooniks Eestis oli kahe suurtöösturi — Balti puuvillavabriku direktorite Isak Citroni ja Konstantin V a c h m a n n i arreteerimine 18. novembril. Mõlemad loetakse Eesti rikkamateks mees-teks. Neid süüdistatakse bilansi võltsimises, mida tehti rahasummade kõrvaldamiseks. Võltsimine on sündinud 1927. a. ja 1931. a. vahel. Kui palju raha kõrvaldatud

on, ei ole veel kindlaks tehtud, sest juurd- lus võtab kaua aega. Igatahes ulatab see miljonitesse kroonidesse.

Ei saanud veel eelmine asi vaibuda, kui 24. nov. vangistati tubakavabriku „Astoria“ direktor Ants Kaljo, keda samuti süüdistatakse tulude kõrvaldamises isiklik- kudes huvides ja bilansi võltsimises. Kolme aasta kestel on ta kõrvaldanud tubakatöös- tusest 20 miljonit senti.

*

Eesti kaubalaevastiku mehaanika-assis- tentide ühing on võetud vastu rahvusva- helise kaubalaevastiku ohvitseride kogu liikmeks. Nimetatud kogu sekretariaadi asukoht on Antwerpenis ja ta koondab oma ümber kaubalaevastiku ametnike pea kõi- gist maailma riikidest. Sekretariaadi aad- ress on: Antwerpen, Courte Rue Neuve 34, Belgia.

*

Tallinnas asuvad meremeeste koondised, Laevajuhatajate selts ja Tallinna Mere- meeste kodu juhatus on hakanud suuremat huvi tundma käesolevast ajakirjast. Kesk- korraldus on juba ostnud suurema hulga almanakke ja levitab neid ise merimeeste seas. Eriti sooja poolehoidu on üles näi- danud Eesti Laevajuhatajate Selts. On ette nähtud „V.-E. Almanakki“ tellida suu- remal arvul ka tuleval aastal.

Ameerika eestlased kodumaal.

Sügisel on tulnud kodumaale võrdlemisi vähe väliseestlasi, kuna ilus suvitsaeg juba möödunud. Üksikud, kes Eestisse tul- nud, on ka siia peatuma jäänud ületalveks, kuna teised, kes suvel siia jõudnud, tõtta- vad jõuluks Ameerikasse tagasi. Detsembris sõitis New Yorki grupp eestlasi, kes veetsid suve kodumaal.

Mõned on veelgi siia peatuma jäänud, ka- vatsedes osta mingisuguseid kinnisvarasid, kuna nende hinnad praegu on väga mada- lad. Sel otstarbel on nii mõnedki välis- eestlaste perekonnad „lõhutud“, näiteks, mees on Ameerikas ja naine Eestis või ümberpöörduvalt; kellel siis rohkem õne elu sisseadmisel, see kutsub siis „teise poole“ oma juure. Niisugust lahuselamist põhjustab Ameerikas valitsev raske olu- kord, kus välismaalastele järjest suuremat survet avaldatakse, neid kohtadelt vallandades ja raskesse seisukorda jättes. Sel

puhul peavad nad paratamatult kodumaale tagasi rändama.

Jõukamad väliseestlased, peamiselt P.-A. Ühendriikidest, on püüdnud jõukohaselt omandada kinnisvarasid Eestis. Alles hil- juti osteti jälle talusid Saare- ja Hiiumaal, ning sisemaal, sest 1000 doll. eest võib saa- da umbes 40-tiinulise hea talu.

Mõned väliseestlased Ameerika Lääne- ja Keskosariikidest ongi saatnud Välis- Eesti ühingule järelepärimise kirje kinnis- varade ostuhindade võimaluste kohta, mil- lele ka vastused saadetud. Kirjadest selgub, et tahetakse saada umbes 3—5000 doll. ma- ju Tallinnas, mis võimaldavad korraldiku äraelamise Eestis, või suuremaid talusid.

Kahtlemata on praegu kodumaal ka neid väliseestlasi, kes välismaal elades tööta- oleku tõttu oma rahanatukese ära elanud ja nüüd on raskustes ka kodumaal.

Ank.

2. se Välis-Eesti kongressi eeltööd.

Välis-Eesti teine kongress on äratanud juba väliseestlastes rohkesti tähelepanu. On tulnud mitmelt poolt järelepärimisi kongressi päevakorra punktide kohta ja ettepanekuid päevakorra täiendamiseks.

V. Ernitsa poolt Varssavist on tulnud ettepanek kongressi päevakorra 5. punkti (Välis-Eesti liikumise tuleviku ülesanded ja eesmärgid) võtta referaati „Ümberaahvustamise küsimus Välis-Eestis“, mille üle refereeriks tema ise. Et see küsimus on väga tähtis, siis saab hra Ernitsa ettepanekut ainult tänuga aktsepteerida.

Välis-Eesti organisatsioonidele ja organisatsioonidele on saadetud laiali üle saja üleskutse, kus lähemalt on selgitatud kongressi tähtsust ja töökava.

Kongressi suurimaks päevakorra punktiks töötab kujuneda kolonide asutamise küsimus, mille üle juba nüüd Välis-Eesti Ühingule tuleb kirju ja mõtteavaldusi väliseestlastelt mitmest maailmanurgast. V.-E. Ühing tahab need materjalid ja ettepanekud hoida kongressiks, kuna osa põhimõttelise tähtsusega kirjutisi avaldatakse Almanakis.

Välis-Eesti näitusest, mis korraldatakse ühel ajal kongressiga kongressi kõrvalruumides, kujuneb huvitavamaks osaks väliseestlaste elu ja tegevus piltides. V.-E. Ühingul on kogunenud juba õige suur kogu ülesvõtteid väliseestlastest ja nende tegevusest. Sellele lisanevad veel üksikute Välis-Eesti organisatsioonide väljapanekud. Üldse loodetakse näitusel esitada umbes 1000 ülesvõtet.

Teiseks tähtsamaks osaks näitusel ku-

juneb Välis-Eesti kirjastusala. Siin on esiteks ajakirjade osa, mis Välis-Eesti või väliseestlastel ilmunud. Siis igasuguseid eestikeelseid raamatuid, mis välismail kirjastatud ja mille olemasolust meil pole kuuldudki, nagu näiteks E. Matsiseltsi kirjastusel ilmunud raamatud Chicagos.

Peale selle võiks näitusel rohkesti huvi pakkuda ka kartogrammide ja diaogrammide. Erilise osa moodustab siin statistika kadunud eestlastest.

On loota ka, et Välis-Eesti kunstnikud oma tööd saavad näitusele. Ameerikas on mitu Eesti kunstnikku, kes seal omale nime loonud, kuid kelle loomingut meil pea sugugi ei tunta.

Uudisena seotakse kongressiga filmide demonstreerimine väliseestlaste elust (K. Kalamehe film Austraalia eestlastest, Ed. Rüismani ja K. Liivo filmid ümbermaailma reisilt. Viimane teatavasti teostab oma reisi filmikaameraga nüüd).

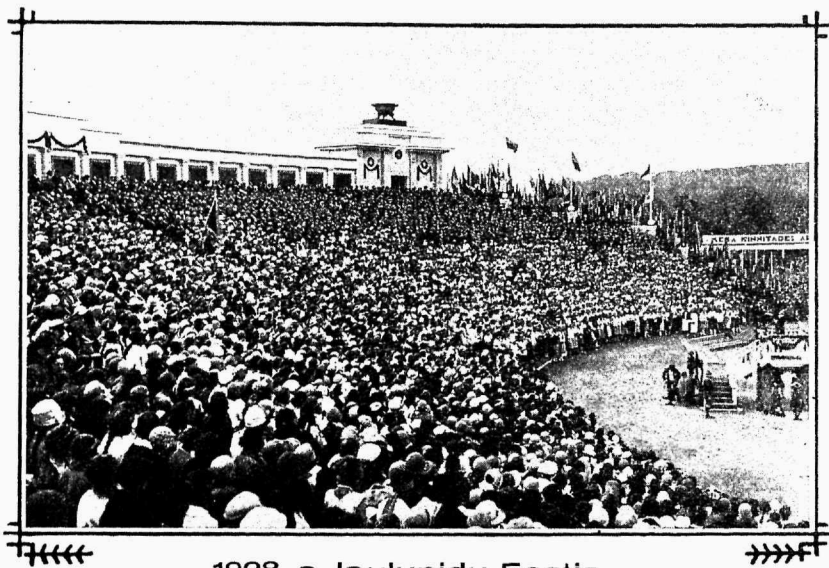
Nii töötab Välis-Eesti 2. kongress kujuneda mitmekülgeks ja huviküllaseks.

Et kongressist oleks võimalus osa saada ka neil väliseestlastel, kes mõnesugustel põhjustel ei saa Eestisse sõita, antakse loodetavasti kongressi päevakord raadio kaudu maailmaruumi, milleks Tallinna raadioringhäälingult on esialgne lubadus.

Laevaliinidega on olnud Välis-Eesti Ühingul läbirääkimisi hinnalaanduse suhtes ja mitmed neist on avaldanud suurt vastutulekut. Laevaliinide nimetusi, kes hinnaalandust annavad, avaldatakse järgmises Almanaki numbris.

R.

1928. a. laulupidu Eestis.
15.000 inimest laulmas.

10. Eesti üldlaulupeo ettevalmistusel.

Oodata rohkesti väliskülalisi.

Praegu käivad juba elavad ettevalmistused 10. üldlaulupeole. Üle maa on kõikides laulukoorides harjutused täies hoos, et esineda laulupeol vääriliselt, sest hea esinemine on ju igale koorile teatud määral auküsimus.

10. laulupidu, mis on ühtlasi ka juubeli laulupidu ja tahetakse selle tõttu pidada suurejoonelisemalt kõigist seni olnutest, toimub teatavasti eelmise laulupeo platsil Kadriorus, kus selleks otstarbeks on ehitatud avar ja nägus laululava, mis mahutab 16.000 lauljat. Laulupeo platsilt avaneb üllatuslikult ilus pilt Tallinna lahele ja linnale, mis on luuleliseks raamiks võimsale laulule 15.200 suust ja elavaks tõenduseks laulusõnadele „Ilus oled, isamaa...”

Muidugi kannavad raadiolained laulupeo helid laiali üle maailma ja neil välis-eestlastel, kel võimalust ei ole isiklikult laulupeole sõita, kuju-

neb vähemalt võimalus raadio kaudu osa võtta laulupeo rõõmudest.

Erilist rõhku tahetakse sel laulupeol panna väliskülaliste vastuvõtule. On ju laulupeod olnud meil ikka endi kultuurilise taseme heaks tutvustajaks välismaail. Kui ka varemini laulupidudest on võtnud osa õige suur arv välismaalasi, on see ikka kannud rohkem juhuslikku ilmet. Nüüd on aga turismi keskkorraldus juba varakult alustanud välismaail kihutustööd laulupeost osavõtuks ja lasknud trükikida suurel arvul mitmes keeles brošüüre, mida laiali saadetakse üle maailma. Ka on turismi keskkorralduse esindaja leppinud kokku inglise laevaliinidega, et need oma igasuvised ekskursioonid järgneval suvel korraldaks laulupeo ajal. Selle tõttu on oodata laulupeoks Tallinna suurt välismaalaste voolu ja hotellide-omanikud on juba nüüd mures, kuhu mahutada kõiki külastajaid, sest ka sise-

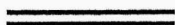
maalt voolab Tallinna vähemalt üks neljandik tervest Eesti rahvast.

Et väliseestlaste vastuvõtt laulupeo ajal ei kannataks, siis on võtnud Välis-Eesti Ühing nende vastuvõtu korralduse oma hoolde. Suuremate väliseestlaste gruppide vastuvõttu sadamas tahetakse korraldada erilise pidulikkusega ja neile öelda esimene teretulemast.

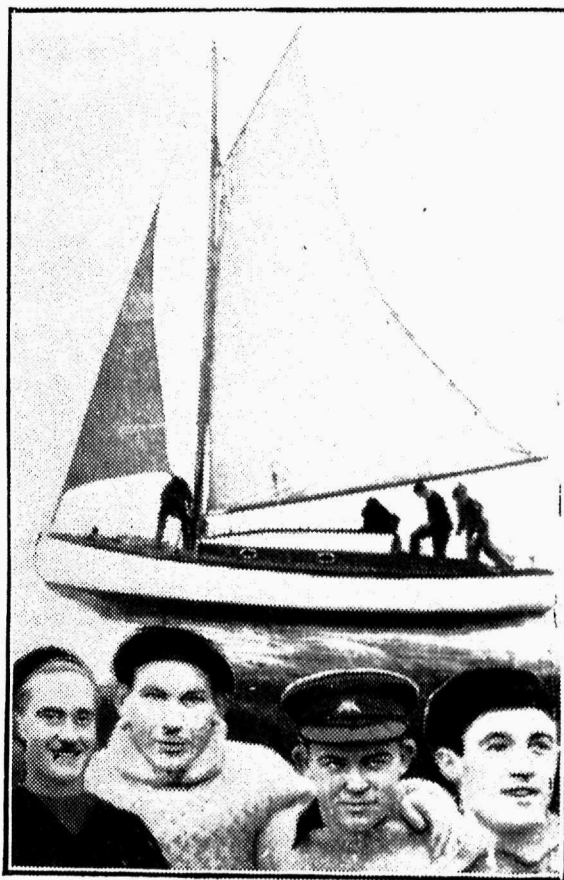
*

Neid väliseesti laulukoore, kes kavatsevad laulupeost osa võtta, palutakse sellest varakult Välis-Eesti Ühingu teatada, et korraldada nende ühist esinemist üldise väliseestlaste lipu all. Muidugi võivad koorid peale selle veel oma lipuga esineda. Kavatsus on Välis-Eesti laulukooridele korraldada ühist kontserti Välis-Eesti kongressi ajal 26. juunil.

R.

Jaht „Ahto“ ja meeskond enne ümber maailma reisi.

**All ajakirjanikud: Hra Olsen (ameeriklane), E. Stein (Jänkimees),
Jaht kapten Ahto Walter ja R. Sirge.**

„Ahto“ jällegi ookeane kündmas.

Novembri viimase pühapäeva hommikul, s. o. 27. novembril, asusid teele ümber maailma „pähhklakoorel“ Ahto Valter ühes oma kolme kaaslasega: Steini, Sirge ja Olseniga. Kõik kolm on ajakirjanikud: „Päevalehest“, „Vaba Maast“ ja Olsen on Ameerika ajalehtede kirjasaatja. Kõik kolm on ka head meremehed, eriti Stein, kes hiljuti tegi kaasa pika reisi Eesti heeringalaevastikuga. Ahtost, kui noorest merekarust, öelda ei ole midagi. Tema on oma jahiga juba paljud veekogud läbistanud ja endale kogu maailma tähelepanu pööranud.

Seekord on matkajad pikema teekonna vastu paremini varustatud kui varem. Jaht on remonteeritud, peale on pandud ka abimootor ja võetud kaasa ligi veerandaasta toidumoon.

Ei puudu ka vintpüssid, jahipüss, revolvr, laskemoon ja muu jahin- ning kalastamisvarustus.

Reisikulud olid juba alguses ligi \$ 1000.—, millest töösturite lahkel toetusel saadi kergemalt üle. Kavatsetakse matkata umbes 2 aastat ja selle aja jooksul täiendada oma vaimlist pagasi, mille peale eriti maiad on ajakirjanikud.

Neile on see leib. Ahto kardab nende sule üliagarust ja lubas kaugemale hoida Mustast ja Punasest merest — tindi puudusel võivad nad selle vee ära kasutada ja kapten Ahto jääks esimest korda oma elus „kuivale“!

Kuid read on siiski nende kõigi leib tulevikus, sest Ahto lubas parem oma purjed vaipadeks müüa, kui „piltpostkaartidega kerjama hakata.“

Esimese päeva ilm ei olnud kuigi soodne ja „merekotkad“ pidid Paldiskis tormivarju otsima. Selle vaibumisel purjetati edasi, Balti merest välja, ikka edasi — soojuse ja päikese poole!

Ank.

DR. H. JÜRGENSON
DR. E. KIRSCHENBERG
DR. MED. V. LÄNDEBERG
DR. H. PERLI
DR. H. RÜTMAN

Tänapäeva naine

KOGUTEOS IGALE NAISELE

TOIMETAND DR. E. KIRSCHENBERG

Viis arsti ütlevad teile

äsjailmunud koguteoses

„Tänapäeva naine“

kõike seda mida olete ammu tahtnud teada saada, mis aga on jäänud teile peaaegu saladuseks vastava asjatundliku raamatu puudumise tõttu.

Selle raamatu 7 peatükki on kirjutatud igale naisele:

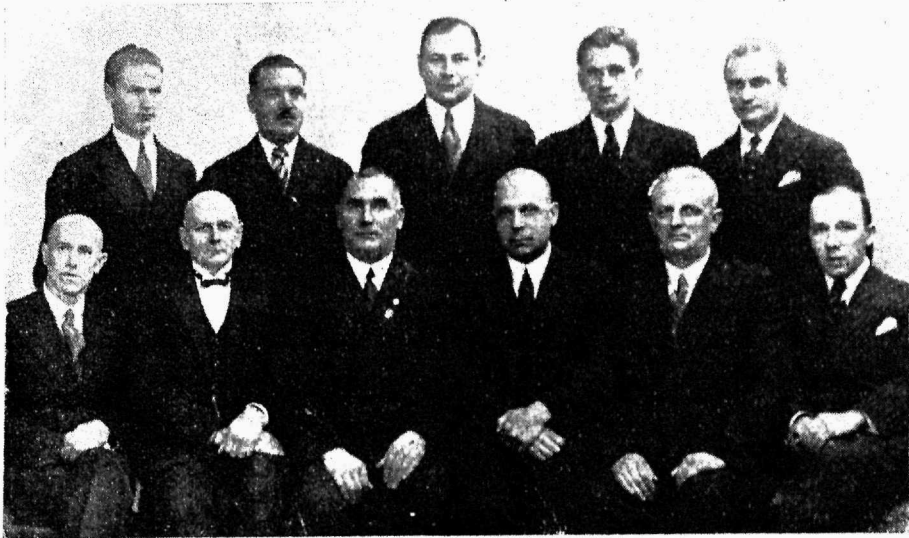
- 1) **Närvid, närvid!** Moodne pahe. Dr. E. Kirschenberg.
- 2) **Kuidas jään ma ilusaks ja nooreks?** Valitud peatükke kosmeetikast. Dr. H. Rütman.
- 3) **Toitu parajal hulgal!** Võitlus tüsedusega ja kõhnusega.
- 4) **Naiste eriarsti juures.** Naistehaigused ja neist hoidumine. Dr. med. H. Perli.
- 5) **Ettevaatust! Suur hädaoht!** Peatükk suguhaigustest. Dr. med. H. Perli.
- 6) **Madame ei soovi lapsi.** Dr. med. H. Perli.
- 7) **Terve ja ilus keha.** Igapäevasest spordist. Dr. H. Jürgenson.

Koguteose „TÄNAPÄEVA NAIN“ toimetab **dr. E. Kirschenberg.**

Saatke veel täna tellimise raha selle harukordselt huvitava raamatu peale.

Aadress dr. E. Kirschenberg Tallinn.

Hind
\$ 1.—

Riia Eesti Hariduse ja Abiandmise Seltsi juhatusliikmed:

I rida (altpoolt) vasakult paremale: A. Olberg, R. Fridolin, esimees R. Koppel, J. Verendel, R. Teffer, H. Danilevsky. II rida: Arn. Kasak, O. Kütt, A. Kivi, V. Rosenliil, L. Jakobson. (V. lhk. 29.)

Organiseeritud Välis-Eestist.

Välis-Eesti seltsielu.

Esmakordne loetelu eesti rahvuslikul alusel tegutsevatest seltsidest välismaailmas (peale Venemaa). Üleskutse süstemaatlikule andmete kogumisele ja paremale organiseerimisele.

Välis-Eesti Almanakile kirjutanud Luxemburgist **H. Haljaspöld.**

Eestlaste väljarändamise esimeseks ja peamiseks sihtmaaks oli Venemaa. Kõik teised riigid avastati uute kodumaadena hiljem. Nii on täitsa loomulik, et meie väliseestilises mõttes kehv kirjavara siiski omaks võib tunnustada paar kaunis kordaläinud ja süstemaatlikku teost Venes asuvate eesti asunduste kohta, ja et sellised teosed alles täiesti puuduvad meie väljarändajate teiste, s. o. uemate pihtmaade suhtes. Olgu kuidas on, aga siingi tuleb asuda tööle, et panna alus Välis-Eesti liikumise põhjalikule tundmaõppimisele. Eriti nüüd, kus meie paremalgi tahtmisel ei saa silmas pidada kord võrdlemisi hästi tuntud ja organiseeritud eestlust Venes, peaksime meie kõik tähelepanu

pöörama sellele vähemale osale Välis-Eestist, mis pole meist eraldatud traat-aiaga, vaid ainult nii ja nii paljude tuhandete kilomeetritega. Kui oleme sellega hakkama saanud, siis võime meie olude lahenedes Venes seda kiiremini seal ellu äratada vahepeal maapiinnalt kaotatud organisatsiooni, ja kogu väliseestlus oma ajaloo ja olevikuga avaneks kodueestlase pilgule täies ja ülevaatlikus ulatuses.

Üheks Välis-Eesti (tahaksin ütelda:) *läänelise* osa tähtsamaks uurimusalaks on: seltsielu, ja seltsieluga lähemale tutvunemisele tahaksin ma kõiki üles kutsuda käesolevate ridadega. Sest Välis-Eesti seltsielus tohiks avalduda nagu peeglis väliseestlaste kohapealne

jõud ja organiseerimisoskus. Ka võiks seltsielu kõige paremini moodustada selle selgroo, mille ümber koonduksid suurema vaevata kõik lahuski asuvad asundused ja üksikisikud.

Selle selgroo alghüldeks esitan nimestiku, mille olen koostanud ajalehe-väljalõigete ja teiseks „Välis-Eesti Almanaki“ seniste numbrite põhjal meie seltsielust 20 erimaal. Olen selles loetelus ära kasutanud kõik iganes kättesaadavad ja püsiva tähtsusega andmed. Loetelu näitab aga, kui võrra puudulikud on meie teadmised Välis-Eesti seltsielust. Siiski ei tohi see meid eksitada selle nimestiku avaldamisel, just vastuoksa, see puudulik nimestik ja andmestik peab ergutama kõiki välis- ja kodu-eestlasi tööle, et järgmine kord — kui selline nimestik ilmub — oleks ülevaade igati täielisem.

Järgnegu esmakordselt üheskoos avaldamisele tulev andmestik meie seltside kohta 20 erimaal ja 38 erikohas. Andmed on avaldatud tähestikulises (maade järele) järjestuses:

1. Ameerika Ühendriigid:

NEW-YORK: a) „New-Yorgi Eesti Hariduse Selts“ on praegu kõige võimsam eesti organisatsioon Ameerika ühendriikides. 1930. a. alul ühinesid New-Yorgis „ühendatud Eesti Seltsiks“ neli sealset ühingut, nimelt: a. 1922. a. asutatud *Eesti selts „Edu“*, *Ameerika Eesti Muusika Klubi*, *New-Yorgi Eesti Klubi* ja *New-Yorgi Eesti Atletika Klubi*. Kõrvale jäi ühinemisest vaid Progressiivne Eesti Selts „Kiir“, kus harrastati pahempoolitsemist, kuid see 1924. a. asutatud ühing lõpetati vähese poolehoiu tõttu veel 1930. aastal. 1930. a. sügisel muutis ühinenud selts oma nime praeguseks. „New-Yorgi Eesti Hariduse Seltsil“ on järgmised osakonnad: naisosakond, näiteosakond, muusikaosakond, spordiosakond, rütmilise tantsu grupp ja kirjanduseosakond. Selts annab välja ajakirja kord kuus: „*Meie Tee*“. Toimetuse moodustasid viimase numbri puhul: A. Koovits, Ch. Kuusik, A. Sandluc ja L. Adamberg. Seltsi juhatuses on: *C. Saar* (esimees), *B. Rea* (laekur), *M. Rei*, *Ed. Derrick* ja *A. Valdman*. Seltsi rahaline läbikäik 1931. aasta lõpuks oli 5605,15 doll., kassaseis 246,44 doll. Seltsi ja ta häälekandja aadress on: 310, Lenox Ave, New York, U.S.A.

b) „Ameerika Eesti Olümpiakomitee“ loodi 1932. a. alul, et toetada tänavu Los Angelesis korraldatavaist olümpiamängu-

dest osavõtjaid-eestlasi. Komitee koosseis: kol. *V. Mutt*, dr. *P. A. Speek*, *J. Annusson*, *A. Tamm*, *K. Saar*, *H. Nurmsen*, *A. Masik*, *H. Peil*, *J. Leivat*, *V. Reip*. Komitee aadress: *N. Y. E. Hariduse Selts*.

c) Hiljuti asutatud „*Eesti vabandussõjaste liidu New-Yorgi osakond*“, kus esimeheks kapten *Enkelberg*. Lähemad andmed puuduvad.

g) „*Eesti baptistide kogudus*“, linnamissioni kirikus: 162, Second ave., New York City. Jutlustaja: *J. Felsberg*.

BOSTON: „*Bostoni Eesti Töölise Klubi*“ oli alul pahempoolsete kogumiskohaks, kuid on nüüd (1930. a. saadik) „*Bostoni Eesti Klubina*“ erapooletu voolu juhtida.

CARDIFF: Siin tegutseb eraalgatuslikul alusel Eesti meremeestekodu. Aadress: 205, Bute Street, Cardiff, U. S. A. Lähemad andmed puuduvad.

CHICAGO: 9. veebr. 1930. a. peeti „*Chicago Eesti Klubi*“ avamiskoosolek, kus valiti juhatus järgmises koosseisus: esimees *J. Olep*, abiesimees *A. Santluk*, sekretär proua *E. Juudas*, laekahoidja *V. Reinvald* ja ametita liige *E. Matsiselts*. Liikmeid (a. 1930) 18. Tegevust avaldab vähe.

DETROIT: 1927. a. asutatud „*Detroiti Eesti Selts „Kodu“*“ töötab edukalt. Aadress: Estonian Society „Kodu“, 9733, Holmur Street, Detroit, Mich., U. S. A. Juhatuses esimeheks on proua *Hilda Kansman*, laekahoidjaks *Joh. Veek* ja kirjatoimetajaks *A. Fred Vesterberg*.

LOS ANGELES: 1928. a. asutati „*Lõuna-Kalifornia Eesti Selts*“, kus liikmete arv 25, kuna seltsil aadressse olevat 50 eestlase kohta oma piirkonnas. 1929. a. oli juhatuses esimeheks *Charles E. Kodil*, abiesim. *Arnold Mühlberg*, kirjatoim. *Peeter J. Tobi* ja laekahoidja *John Jensen*. Seltsi aadress: *P. O. Box N. 1532*, Los Angeles, California.

PHILADELPHIA: Olla olemas eesti selts (hra *E. Riismani* andmeil a. 1928 kommunistlik ja kiratseda). Hilisemal näib selleski seltsis rahvuslik vool võidule pääsevat.

SAN-FRANCISCO: a) „*San-Francisco Eesti Töölise Selts*“ tegutseb kohapeal pikemat aega. Aadress (a. 1929): Estonian Workers Club, 1212, Market Street, San-Francisco, U. S. A. Liikmeskond pahempoolse ilmavaatega.

b) 2. aprillil 1930. a. asutatud „*San-Francisco Eesti Selts*“. Juhatus (1930): esimees *John Rehe*, teised liikmed: *J. Ostrat* (konsulaadi sekretär), *A. Varblane*, *E. Jaakson* ja *R. Person*. Aadress: Estonian Society of San-Francisco, 1635, Gough Street, San-Francisco, Cal., U. S. A.

SEATTLE: On olemas kommunistlik „*Eesti Töölise Klubi*“ (a. 1930).

2. Argentiina:

BUENOS-AIRES: a) *Eesti selts „ühendus“* on Buenos Airesi esimese eesti organisatsiooni, 12. juulil 1924. a. asutatud „Argentiina Eesti Seltsi“ järletulija, mis hiljem (1925) jagunes kaheks eriühinguks „Argentiina Eesti Selts“ ja „Argentiina Eesti Koloonia“, kuid siis 26. septembril 1926 uuesti asus ühinemisteid otsima. „Argentiina Eesti Koloonia“ kustus isecandast, kuna „Argentiina Eesti Selts“ 18. novembril 1926 otsustas likvideeruda ja andis oma varanduse üle Eesti seltsile „ühendusele“. Seltsil on (1930. a.) mees- ja segakoorid Eduard Mägi juhatusel ja näitetrupp proua Liiv-Idami juhtimisel. Posti aadress (1930): Eesti Selts „ühendus“, The First National Bank of Boston, Florida 99, Buenos Aires, Argentina. Selts asub hotellis „Riga“, Calle 25 de Mayo Nr. 674—676, Buenos Aires, Argentina.

b) „ülemaalise Eesti Noorsoo ühenduse Argentiina osakond.“ Asutatud 22 „ühenduse“ tegelase poolt 1927. a. alul. Lähemad andmed puuduvad.

3. Austraalia:

MELBOURNE: Hra Ed. Riismani andmeil olnud siin enne maailmasõda eesti selts, mis aga suikunud surmaunnele.

SYDNEY: Nagu Melbourne'is, nii oli Sydney'ski juba enne maailmasõda eesti selts olemas. Praegu mõõduandev ja võimas *Sydney Eesti selts „Eesti Kodu Linda“* loodi 9. oktoobril 1927. aastal kahe sealse eesti seltsi, nimelt „Eesti Kodu“ (asut. 17. IV. 25.) ja Sydney Eesti Selts „Linda“ (asut. 19. VI. 27.) ühinemisega. Seltsi liikmete arv (1929) kõigub 150 ümber. Pidudel ja koosviibimistel käib eestlasi 300 ümber. Seltsil on järgmised toimkonnad: hariduse-, pidutoimkond, peale selle: näitetrupp, laulutrupp, laste edustustrupp, malering, spordiring ja muusikatrupp. Juhatus moodustasid 1930. a.: G. Frisch (esimees), Kae-vats, Marks, Blumfeldt, Norak, Sitsik, prl. Berg, Havamaa, Kuiv. Seltsi aadress on: 700, George Street, City, Sydney.

4. Austria:

VIIN: 1928. a. asutatud „Viini Eesti Selts“. Eesmärk: siin viibivate, eriti edasiõppivate eestlaste koondamine. Käiakse koos igal kesknädala-õhtul kohvik „Landtmann'is“, Ring des 12. November.

5. Belgia:

ANTVERPEN: a) „Eesti Meremeeste-kodu“ töötas siin riiklisel toetusel 1928.—1932., praegu likvideeritud.

b) „Eesti maadisklubi“, café Wolga's, Ankerrui 6. Algusest saadik varjusurmas, siiski käib läbi eestlasi, kuna café omanikki on eestlane.

BRÜSSEL: „Brüsseli Eesti Selts“, asut. novembris 1929, tookordne juhatus: E.

Kalman (esimees), G. Puurmann, J. Krusten (laekur), V. Romot (kirjatoimetaja) ja V. Lemberg. Liikmeid (samal ajal) 20. Kooskäämiskohaks oli 1929.—30. kohvik „Au petit Louvain“. Praegu pole seltsist midagi kuulda.

6. Brasiilia.

SAO-PAULO: a) „Eesti abiandmise ja hariduse selts „Uus Kodu“, tekkinud 13. aug. 1928. kahe senise seltsi: 25. a. asut. „Estonia“ ja 1926. a. asut. „ülemaal. Eesti Noorsoo ühenduse Sao Paulo osakonna“ ühinemisel. „Uus Kodu“ juhatuse moodustavad (1932): Iisop (esimees), Kanberg (abi), Toop (sekretär), Reigas (laekur), Maaroos, Rupsi, Kägu ja Aur. Revisjonikomisjonis on: Kirsch (esim.), Teller, Lustus. Seltsi aadress: „Uus Kodu“, Caixa Postal 3530, Sao-Paulo, Brasil.

b) „Sao-Paulo Eesti evang.-lut. usu kogudus“ ja pühapäevakool. Esimees ja jutlustaja: hra Madisson.

c) „Sao-Paulo Eesti baptistide kogudus.“ Juhataja: hra Veiderpass.

7. Danzigi yabalinn.

DANZIG: „Danziger Akademische Estengruppe“. Danzig-Langfuhr, Technische Hochschule.

8. Hiina.

HARBIIN: „Harbiini Eesti Selts“, tekkinud a. 1919. asutatud rahvuslikust komiteest, suletud võimude poolt a. 1928. ümbruskonnas (1930.) 80 eestlast.

SANGHAI: „Sanghai Eesti Selts“, asutatud umbes samal ajal, praegu samuti suletud. Ümbruskonnas (1930) 27. eestlast.

9. Hollandi.

ROTTERDAM: A. 1928. asutati „Eesti lugemislaud“ (Leuvenhaven No 151). Lähemad andmed puuduvad.

10. Inglismaa.

LONDON: „Londoni Eesti Selts“, asut. 7. juulil 1921. Liikmeid oli 1929. kolmekümne ümber, praegu hulga vähem. Seltsi esimees oli a. 1929. J. Palmer, abiesimees R. Möllerson, sekr. V. Ojanson. Asukoht: saatkond, Tegevus soigus.

11. Kanada.

ECKVILLE: „Estonian Society“, Eckville, Alta, Canada. See aadress on pärit 1929. aastast, muud andmed puuduvad.

MEDICINE HAT: „Medicine Oru Eesti Selts“, Alberta provintsis. Teade seltsi olemasolu kohta 1932. aastast.

STETTTLER: „Alberta United Farmers“, selle nime all jätkab 1915. aastast saadik oma tegevust Stettleri Eesti Selts, mis asutati a. 1910 „Linda Eesti Põllumeeste Seltsi“ nime all. Selts omab juba 1911. a. saadik maja, mis valmis lõplikult 1926. a. 1931. a. põles seltsimaja maha, kuid kindlustusseltsi rahaga chitati kohe uus. Stett-

leris asub eestlasi 220 hinge (45 peret), kes pärit enamjaolt Tveri kubermangust.

VANCOUVER: Selts „Eesti Kodu“.

WINNIPEG: Eesti selts „Side“, 558, Ellis Ave, Winnipeg, Manitoba, Canada. Lähemad andmed puuduvad.

Leedu.

KAUNAS: a) „Kaunase Eesti Selts“, asut. 1928. a. kevadel. Seltsi juhatuses on: asutaja J. Holmann (esimees), pr. dr.

g) Riia Eesti „Peeter-Pauluse kogudus“, Riia, Citadeles iela.

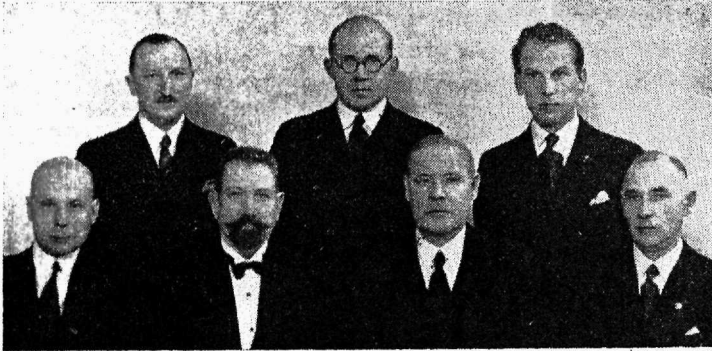
h) „Läti-Eesti ühing“, esimees hra Alberings (end. Läti põllutööminister).

ALUKSNE: a) „Aluksne Eesti Hariduse Selts“.

b) „Aluksne Eesti kogudus“.

c) „Aluksne Eesti algkool“, asut. 29. nov. 1906.

d) „Aluksne noorte ühing“, asut. 1932. a.

Riia Eesti Hariduse ja Abiandmise Seltsi Osakonna juhatus.

I rida: J. Verendel, H. Jalak, J. Mölder, J. Kalt. II rida: Hra R. Koppel, Pärli, V. Ivask.

P. Sinberg-Snieckus (abiesimees), J. Mahlberg (kirjatoimetaja), pr. L. Kumetis (laekahoidja), koosseis samane 1930. a. saadik. Leedus asub 113 Eesti kodanikku (neist 23 last) ja peale selle umbes 20 eestlast, kes leedulastega abielus. Aadress saatkonnas: Kaunas, Duonelaičio g-ve, Nr. 31-a.

b) „Leedu-Eesti ühing“, asut. 1927. a., on mõeldud enam riikidevahelise sõpruse edendamiseks ja ei oma väliseestilises organisatsioonimistõös pea mingisugust tähtsust. Esimeheks oli a. 1927 Kaunase linnapea ja hiljem minister hra Žilinskas.

Läti.

RIIA: a) „Riia Eesti Hariduse Selts“, Ülejõe, S. Laagri t. 62 (L. Nometnu iela asub oma suures tuba enne maailmasõda ehitatud hoones. Registreerib kuni 325 liiget, kellest valdavam osa on vabrikutöölised. R. E. H. S.-i esimees on (1932.) Riia Eesti algkooli juhataja J. Verendel.

b) „Riia Eesti Hariduse Seltsi linna-osakond“, Riia, Kooli tän. No 13 (Eesti saatkonna majas), koondab umbes sajapealise liikmeskonna, haritlastest ja käsitöölisist.

c) Riia Eesti algkool, Kooli t. No 13.

d) „Eesti algkooli lõpetanute selts“.

e) Riia ülikooli eesti rahvusest üliõpilaste selts „Estija“.

f) Naisselts „Dajro“.

APE: a) „Ape Eesti Haridusselts“, asut. 1927. a. detsembris. Seltsil on 54 liiget. 1929. a. kuulusid juhatusse: Ed. Veber (esimees), J. Laipak (abi), Konst. Troska (kirjatoim.), P. Kasak (laekahoidja). Aadress: Api, Pasta iela 13.

b) „Ape Eesti kool“.

VANA-LAITSNA: „Aluksne Eesti Haridusseltsi Vana-Laitsna osakond“, asut. 22. apr. 1928. a. Osakonnal on (1929.) 122 liiget. Asukoht: „Paiki“ endise eesti kooli ruumid. Juhatuses olid a. 1929: esimees Julius Nurk, abid Vold. Keir ja August Rõigas, kassahoidja Alfred Rebane, abi Meeta German, kirjatoim. Jaan Saar, abi Ed. Zilmer, ametita Juh. Klassmann ja Arvid Tiks.

Prantsusmaa.

PARIIS: a) „Pariisi Eesti Seltsi“ kooskämiskohaks on (1930. a.): „Closierie des Lilas“, 171, Boulevard Montparnasse, Paris (6-e). Esimees olla meie sõjaväeat-taschee. Lähemad andmed puuduvad.

b) „Eesti-Prantsuse ühing“ olla ka kunagi asutatud, kuid siingi puuduvad lähemad andmed.

Rootsi.

STOKHOLM: „Rootsi-Eesti ühing“, asut. 1925, töötab riikidevahelise sõpruse ka-

Brasiilia E. A. H. S. „Uus Kodu“ juhatus.

Vasakult paremale: A. Veiderpass — abikassapidaja, A. Teller — laekur, K. Maaroo — abiesimees, J. Suursoo — esimees, P. Veltson — peasekretär, A. Suursoo — II abisekretär, G. Lustverk — I abisekretär.

suks. 1929. a. oli esimeheks peadirektor G. Bergquist, abiesim. Eesti peakonsul J. Fagraeus.

Saksamaa.

BERLIIN: „Berliini Eesti Selts“, asut. augustikuul 1910, kasutab korterina praegu saatkonnaruume. Juhatus 1932: esimees Eduard Riemeer, abiesimees A. Kippasto, laekur G. Mägar, abi Juhan Kivi, kirjatoimetaja üliõp. Mandel, abi prl. Sauks.

Soome.

HELSINGI: a) „Helsingi Eesti Selts“, vanem eesti organisatsioon Soomes, liikmeid 100 ümber 300—400-lisest eestlaste üldarvust Helsingis. Esimees on praegu J. Hart.

b) *Eesti spordiselts „Malera“*, asut. 1927. a. maikuul, liikmeid (a. 1929.) on tal 127. Peale sportliku tegevuse harrastab selts laulu.

Peale nende on siin terve rida teisi Eesti-Soome ja puhtsoomegi ühinguid, millistel rohkesti huvi Eesti vastu. Nendegi kohta peaks leiduma ülevaade.

Taani.

KOPENHAAGEN: „Taani-Eesti ühing“ on asutatud a. 1928. Juhatuses esimeheks on (1928.) direktor K. E. Brinker, liikmeid samal ajal 130.

Eesti üliõpilaste keskorganisatsioon.

BRNO: Korporatsioon „Väinla“, asut. Danzigis 1924. a. Lääne-Euroopas õppivate eestlaste keskorganisatsioon. Aadress: Brno, „Deutsche Technische Hochschule“. Esimees: H. Muru.

Ungari.

BUDAPEST: „Budapesti Eesti Selts“, asutati eesti üliõpilaste poolt, oli tegevuses

veel 1928. Hilisemast ajast puuduvad andmed.

*

Nii näeme meie, et kõik Välis-Eesti seltsiellu puutuvad juhuslikud korrespondentsid ei täida kaugeltki oma ülesannet. Ainult harva satub nende hulka ülevaatlikum kirjeldus, mis baseerub jäädava väärtusega materjalil. Enamiku seltside kohta puuduvad isegi sellised andmed, nagu aadress, täpne nimi, asutamisaasta või juhatus, rääkimata ajaloolisest ülevaatest eestlaste organiseerumisest kuskil võõrilmis.

Kunagi isiklikul jutuajamisel ütles mulle Villem Ernits, et praegu kogutavad andmed väliseestluse kohta tuleksid hiljem ära kasutada „Eesti“ nime all Eesti Kirjanduse Seltsi väljaandel ilmivas koguteoses, nimelt lõppvihuna pärast maakonnakirjeldusi. See mõte ei ole sugugi halb, kuid kui see mõte leiab tõesti laiaulatuslikumat poolehoidu, siis oleks vägagi soovitatav, kui praegu juba väliseestlust organiseerivad asutised ja isikud kokku lepiksid selle standardi kohta, mida nimelt nad soovivad näha ja teada Välis-Eestist. Ei teeks vist paha, kui igas ümbruskonnas, kus eestlasi rohkem elamas või liikvel, leitaks isik, kes selgitaks üksikasjaliselt oma ümbruskonna eestluse ajaloo ja tegevuse.

Siin on veel palju, väga palju korda saata. Andku taevast, et minu esimene ülevaade meie nigelast organiseeritud Välis-Eestist virgutaks laiu ringkondi süstemaatlikule tööle. Viidendik Eesti

rahvast elab väljaspool vabariigi piire — see ainuüksi peaks ütleva, et kõik, mis meie siin teeme ja korda saadame, on suure tähtsusega.

Riia Eesti seltsidest.

Riia Eesti Hariduse ja Abiandmise Selts juubeli eel.

R. E. H. ja A. S. läheneb oma 25 a. juubelile, mida peakogu otsustas pühitseda kolmekuningapäeval, 6. jaanuaril 1933. a. 25 aastat tagasi, 6. jaanuaril 1808. a. peeti seltsi asutamise ja esimene peakogu koosolek Riias, S. Laagri tän. nr. 18, hra Karl Karp'i majas. Läbi mitmete tuulte ja tormide, ikka mehiselt võideldes ja julgesti eduteed sammudes, võib selts nüüd tagasi vaadata oma 25-aastasele tegevusele.

Üldjoontes koosneb kava aktusest kontserdiga ja pidusöögist, järgneva tantsuga. Aktuse kavas on 25 a. tegevuse ülevaade ning tervitus kokkutulnuile seltsi esimehelt, ka külaliste tervitused. Kontsertosas esineb seltsi oma laulukoor, millele lisaks palutakse üht silmapaistvamat lauljat Eestist. Pidustustele palutakse kõrgeid külalisi ja organisatsioonide esindajaid nii Eestist kui Lätist.

Selts asub Nometnu iela 62, omas majas.

Riia Eesti Hariduse ja Abiandmisseltsi Osakonna tegevus (Skolas iela 13 kr. 2).

E. E. H. ja A. Osakond on veel noor, sest pühitses alles 3. det. s. a. oma VII aasta-päeva. Iseäralised teened on osakonnal teiste Riia noorte seltside abistamisel, nende ulualuse andmisega ja kasutavad osakonna lahke vastutuleku läbi tema mugavaid ruume järgmised Riia seltsid: Nais-selts „Dairo“, Välis-Eesti ühingu klubi, üliõpil. selts. „Estika“ ja Riia Eesti algkooli lõpetajate selts. Käesolevast sügisest peale peab osakonna ruumes oma koosolekuid ja referaate ka Läti-Eesti sõprusühing, mille läbi tihti ka tähtsamad läti tegelased, nagu härrad Albering, linnapea H. Celmins, välisministri abi Albat, dir. Memters ja palju teisi osakonna ruumes viibides Riia eestlastega tutvuvad.

Esimehe, saadiku k.t. hr. Mölderi lahkkel algatusel ja abil said osakonna ruumid sügisel täiesti remonteeritud ning mõnigi tähtis uuendus läbi viidud, mille läbi osakonna ruumes nüüd Riia eestlastel kõigiti tore kodu loodi. See läbi tõusis ka osakonna külastamine märksa ja käisid näiteks üksi viimase 5 nädala jooksul umbes 350 inimest osakonnas, kas lugemislauda kasutamas või muidu.

Välis-Eesti Ühingu Klubi Riias.

Välis-Eesti ühingul oli juba ammugi kavatsus osakondi avada väljaspool Tallinnat.

Selles suunas astusid samme mõned üksikud eestlaste koondised, kuid vähesed on seni suutnud eeltöödega lõpule jõuda, nii et saaks iseseisva osakonnana tööle asuda.

Üks esimesi, kes oma ülesandega kiirelt hakkama sai, oli Riia. Teatavasti elab Riias 2000 eestlast, kellest paljud on koonduvad kohalikku Eesti Hariduse ja Abiandmise seltsi, mis on üks suuremaid ja jõukamaid Eesti seltsi Euroopas. Teised, kes seni seltsi elus tihti eemale hoidnud, asutasid hra V. Ivaski ergutamisel kohapealse klubi „Välis-Eesti Ühingu Klubi Latvijas“ nime all.

Selle organisatsiooni juhatuse esimeheks valiti Vidrik Ivask ja juhatuse liikmeteks: Aukonsul H. Rosenfeldt, abies., direktor E. Lossmann, varah., J. Kalt, sekr., saadiku k. t. J. Mölder, J. Ronimois ja V. Mühlmann.

Klubi asutamiskoosolek peeti Riias, Školas i. 13 (saatkonna majas), mis on ka klubi aadressiks. Kokku tulid 20 kohapealset liiget ja Tallinnast saadeti kohale V.-E. Ü. juhatuse esindajana Ühingu sekretär A. Nippak, kes teritas uut algatust Tallinna juhatuse nimel ja tutvustas koosliijaid V.-E. Ü. töö suunaga.

Koos viibiti üle kahe tunni ja lahkudes rõhutati edaspidise heatahtliku koostöö vajadust Tallinna V.-E. ühingu.

*

V.-E. Ü. Riia klubi avamisega tõendab Välis-Eesti liikumine Välis-Eesti ühingu poolt tehtava töö vajadust. Klubi avati Riia eestlaste omal algatusel. See algatus tohiks heaks eeskujuks olla teistele väliseestlastele, kellel ei ole võimalik pidada üleval iseseisvat suuremat seltsi. Riia suurem ajaleht „Segodnja“ kirjutab (20. XI. 1932) kaheveerulise artikli Välis-Eesti ühingu tööst ja Riia klubist. Seda tööd on puudutanud ka Soome, Poola ja Saksa ajakirjandus. Riia V.-E. Ü. klubi näeb ette sama tööd, mis Tallinna ühing, veidi kitsamas, peamiselt territoriaalsel ulatusel, piirdudes ainult Lätiga ja sealsete eestlastega. Arvestades sellega, et Lätis elab ligi 4000 eestlast, näib, et seal võib rohkesti tööd ära teha.

Eesti põllumehe elamu Brasiilias.

Hra Uibo (omanik) elatab end kanakasvatusest, asudes Sao-Paulo linnast 26 klm.

Eestlaste tegevus Brasiilia kodusõja keerises.

L.-Ameerika suurim vabariik Brasiilia, koosnedes samuti ühendriikidest nagu P.-Ameerika Üh., elas üle kolm kuud verist kodusõda. 9. juulil s. a. puhkes Sao Paulos konstitutsionalistlik liikumine, mis rauges alles 3. okt. s. a.

Sao Paulo ametlikud andmed teatasid, et 13. aug. tõusis vabatahtlikkude sõdurite arv 200.000-le, kes sõdisid Sao Paulo osariigi piiridel; seega võttis liikumine juba regulaarsõja ilme. Mõlemal poolel, nii föderaalil (keskvalitsusel) kui ka Sao Paulol, „paulistidel“, olid tarvitusel moodsad sõjariistad: suurtükid, aeroplaanid, kuulipildujad, miinipildujad jne. Pangad sulgesid uksed Sao Paulos, koolimajad muutusid kasarmuteks ning metalli-, raua- ja keemiatööstused rakendusid sõjateenistusse, sest paulistid olid ümber piiratud ja väljast ei saadud abi. Olles ookeani poolt blokeeritud föderaalil laevastikust ja maa poolt piiratud sõjaliinidest, ei saanud post Sao Paulo osariigist välja. Euroopa ja üldse välispost, mis määratud Sao Paulole, läks Rio de Janeirosse ja seisis seal. Ainult vaid mõned korrad laskis Föderaalil valitsus oma tsensuuri läbi posti Sao Paulosse. Ookeanialune kaabliühendus Euroopaga ja muu välisilmaga, niisama laeva-

ühendus oli Föderaalil valitsuse käes. Ainult Sao Paulol oli raadioühendus Buenos Airesi ja New Yorgiga.

Sao Paulo osariigi elanikkude arv on üle 6 miljoni ja pealinnas Sao Paulos elab üle 1 miljoni elaniku. Osariik ise jaguneb 250 linnavalitsus- (municipaali) piirkonda. Terve Brasiilia omab elanikke 40 miljonit ühes 1500 munitsipaaliga.

Kuna post seisis, puudus eestlastel igasugune side välisilmaga, sest eestlaste seas puuduvad sellased rikkad, nagu Inglise ja P.-Ameerika rahamehed, kes kodusõja peale vaatamata tegid aeroplaani-lende Rio de Janeirosse ja sealt Sao Paulosse. Kohalik inglaste ajaleht „Anglo-Brazilian Chronicle“ tõi veel alati sõitjate nimed.

Ainult paar korda saabus kodusõja välistel Eestist post ja seegi vananenud (peale hariliku aja veel kuu aega Rio de Janeiros seisnud).

Kodusõja ajal sulgesid paljud tööstused uksed või vähendasid tööliste arvu. Töötatöölisi oli Sao Paulos niikunni küll („Current History“ andmel 50.000), nüüd suurenes nende arv veelgi. Ainuke pääsetee teenistust leida oli, astuda vabatahtlikuna sõjaväkke, sest sõduritele lubati palka 8 milrei (1 milreis = 23 E. senti) päevas. Ja

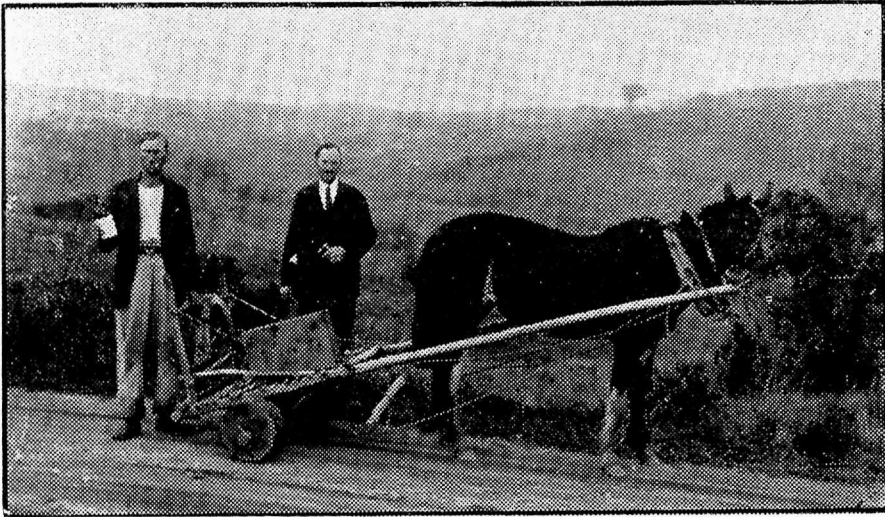
selle sammu astusid paljud töötatööliised, nende seas ka eestlased. Kui palju eestlasi otsekohe sõduritena kodusõjast osa võttis, on raske ütelda, kuid võib arvata, et see arv 40—50 mehe ümber kõikus. Isiklikult kuulsin tuttavatelt üle 20 nime.

Sao Paulo Eesti abiandmise ja kultuur-selts „Uus Kodu“ tegutses kodusõja peale vaatamata. Ainult vaid tantsuõhtud jäid ära, sest need olid keelatud. 11. sept. 1932. a. peeti seltsi korraline pooleaasta peakoosolek. Tagasi vaadates pooleaasta tegevusele, on selts tegutsenud ehk küll väikeselt, kuid korralikult. Seltsi juhatuse

Richard Eller, Alexander Aur ja pr. Emma Pensa.

Selts asudes Rua Paulistano nr. 112, esimesel korral, üüriruumides, omab saali ja oma einelaua, mida peab pr. Alice Roddi, kust saadaval mitmesugused suupisted. Ajalehtedest ja ajakirjadest seltsi lugemislaual leiduvad: „Spordileht“, „Rahvaleht“, „Tallinna Post“, „V.-E. Almanak“ ja P.-Ameerika eestlaste ajakiri „Meie Tee.“ Tellimisel praegu „Vaba Maa.“

Seltsi juures töötab oma asjaarmastajate näitetrupp, eesotsas andelise noormehe Johannes Lindbergiga, kes mitmekülg-

Sao Paulo eestlane teel linna ussikoormaga, mis seal ära müüakse.

koosolekuid on peetud 1. märtsist kuni 1. sept. 1932. a. 24 korralist ja 6 erakorralist, revisjoni-komisjoni koosolekuid 4. Sissetulnud kirju oli nimetatud aja jooksul 19, väljaläinud 14. Suuremaid eeskavaga püüdnud peetud 4, ja tantsuõhtuid 29.

Seltsil on varandust oma hindamise järgi Rs. 2:127 \$ 500 eest (loe 2 contot ükssada 27 milli ja 500 reisi; 1 conto eesti rahas umbes 23.000 senti). Selle summa moodustavad seltsi raamatukogu, näidendid, kantseleitarbed ja inventar.

Praegune seltsi juhatuse esimees Johan Suursoo, abi Karl Maaroo, sekretär Gustav Lustverk, esimene abi August Veiderpass, teine abi Alexander Issak, kassapidaja August Teller ja abi Alexander Suursoo, on võtnud omi kohustusi tõsiselt ja pühendanud oma vaba aja kõik seltsile. Praegusel silmapilgul on seltsi liikmete arv 85. Revisjoni-komisjon:

ne näitleja, omades peale loomuliku näitleja anni veel võluva lauluhääle ja tantsu-anni. Nagu kuulda, on hr. J. Lindberg neil päevil suurema Sao Paulo teatriga „Saut Anna“ näitleja ja tantsija lepingu sõlminud. Teistest näitetrupi tegelastest oleks eriti nimetada juhatusliiget hr. Maarooosi, naljameest ja koomikut näiden-deis ja naljaettekandeis, ilma kellela ühtki seltsi peoõhtu ei saa koostada, siis hr. Ed. Anderson, hr. Gustav Lustverk, prl. Linda Pentus, prld. Eleonore ja Dagmar Ulmer ning pr. Emma Pensa.

Muusika alal tegutseb seltsi oma keelpillide orkester, mängides pidude aegu vahetaladena. Orkestrijuhataja Aleksander Issak; orkestrandid: hrd. Veltson, Luik, Järlak, Elblaus ja Lustus.

Spordi alal on saali üles pandud ping-pong, võimlemisrõngad ja trapeets. Õhtuti harjutatakse sageli poksi, mis iseäranis armastatud spordiharu Brasiilia eestlaste-

noormeeste seas, sest on ju Brasiilias parimaks raskekaalu poksisjaks praegu eestlane hra Davitson, kes isegi Brasiilia meistrit Antonio Sebastianod on võitnud ja ainult seetõttu Brasiilia meistritiitlit ei kanna, et ta on välismaalane. Kuid peale hra Davitsoni on veel teisi häid poksisjaid eestlasi Brasiilias, kes Eesti spordile häbi ei tee, nagu: hra Johannes Toom, Paul Veltson, August Ide, Paul Veiderbass, Gerald Ramm j. t.

Seltsi ruumid on avatud iga päev õhtul kella 7-st kuni kella 10-ni vähemalt igale eestlasele, seepeale vaatamata, on ta seltsi liige või mitte.

Viibides seltsi ruumides, kuuldes eesti keelt, vaadates ping-pongi mängu ja võimlemist, lugedes eesti ajalehti või mängides malet, tšappretti, või jälle vaadates näidendi harjutust pealt, unustab iga eestlane silmapilguks enese, tundub, nagu oleks kodumaal, kaugel põhjas, oma rahva ja oma inimeste seas. Eestlased Brasiilias ei ole jõukad, vaesena väljusid nad kodumaalt ja laialipillatult võõra rahva seas ja veel — Brasiilia eestlaste keskel puuduvad haritud või organiseeritud jõud: advokaadid, arstid, insenerid. Igal on küllaltki tegevust, et ise ära elada, kuid peab inimestama seda tahtmist, visadust luua selts mitte millestki, käia koos, pidada koosolekuid, pidusid, asutada näitetrupid, orkestrid jne. Teha tööd 8 kuni 10 tundi päevas enese ülespidamiseks ja õhtul veel minna oma seltsi, sageli ühest linna veerest teise, kuidas nimetada seda?

„Rahvalehes“ 6. aug. 1932 nr. 92 ilmus pealkirja all — „Brasiilia hävitas perekonna“, pikk kirjeldus, kus räägitakse eesti noormehest Vernikust, kes saabunud Eestisse, kuna ta vanemad surnud Brasiiliasse, siis veel siinsete eestlaste elust-olust, Eesti seltsist, et on vaid olemas „laulukoondis“ ja muud.

Nimetatud kirjeldus on täiesti vale. Poisi vanemad elavad praegu mõlemad, nii ema kui isa ja veel õde (adress: Sao Bernaudo Sao Paulo, Villa Paraiso. Poisi vanematel oma maja.) Poiss ise, teenides linnas advokaadi juures, patustas natuke ja sai väikeselt nahapeale isa käest, vihastas aga niivõrd kangesti, et põgenes kodust ära ja nüüd Eestis lööb laineid kui Brasiilia kanglane. (Poiss oli veel ühes riigivanemaga pildistatud skautide laagris.) **A. Aur.**

Sao Paulos, 21. oktoobril 1932. a.

New Yorgi Eesti Hariduse Seltsi tegevusest.

Möödunud suvi oli New Yorgi Eesti Hariduse Seltsile raskemaid katsumise aegu. Mitmesugustel põhjustel ei suudetud läi-

nud kevadel küllalt raha hooaja tegevuse lõpul järele jätta, et üle suve saada. Nimmelt tuli kogu suve jooksul 5—6 kuud seltsi ruumide üüriraha ikkagi maksta, olgugi et ruumid enamasti kasutamata olid, sest New Yorgis on suvel väga palav, ja eestlased lähevad meelsamini merereanda kui kinnistesse ruumidesse. Nii tuli seltsi juhatusel ja tegelastel omast taskust iga kuu maksta 160—170 dollarit, et alal hoida suurepärased ruumid ikka edasi. Lõppeks jõuti siiski ohvrimeelsuse tõttu, annetuste ja laenu abil raskust üle. Sellega päästeti erakordselt head ruumid, ja talviseks hooajaks on jällegi kogumiskoht olemas.

Hooaeg algas septembris A. Kitzbergi „Tuulte pöörises“ lavastamisega. Tähtsamaks õhtuks kujunes aga 16. oktoober, kui näidati eesti filmi „Kas tunned maad?“ Pileteid müüdi läbi 325, seega kinnitades Ameerika eestlaste huvi kodumaa vastu.

Laupäeval, 22. oktoobril korraldati „Hõimu-õhtu“, mis esmakordselt New Yorgis aset leidis. Et paljud eestlased ei tea „hõimu“ sõna tähendustki, siis ei olnud ka palju rahvast koos. Kuid rõõmustav oli, et ometi tehti kord algus hõimu mõiste selgitamisega väliseestlaste seas, kuna neid tihti tegelikus elus meie hõimlastega — soomlaste ja ungarlastega kokku puutuda tuleb. Kõnelema oli palutud soomlane pr. Olli, kes andis eestlastele inglise keeles ülevaate Soome-Ugri rahvaste rändamisest meie algkodust, Volga äärest, praegustesse kohtadesse. Soome seltsi tantsiateruppe kandis ette soome rahvusriietes mõned soome rahvatantsud, mis näis eesti publikut väga köitvat. Siis esinesid ka eesti tantsijad rahvusriietes, eesti laulukoor, ja lõppeks soome soololaulja hr. Lento. Hr. Ed. Derrik andis eesti keeles ülevaate meie hõimu rahvaste ajaloost.

Võiks öelda, et praegune Eesti Hariduse Seltsi juhatus, eesotsas hr. Aug. Pierce'iga, on hakanud edendama sõbralikku läbikäimist soomlastega. Et eestlastel head ruumid, siis renditakse neid kolmele soome seltsile pidade jaoks välja. Neil pidudel käib ka palju eestlasi, — ja seega on algus tehtud meie kauaraägitud „sõprusidemete loomisega“ meie vennasrahvaga.

Seltsi ruumide renti vähendati 25 dollari võrra kuus ja nüüd maksame 125 dollarit kuus, pluss elekter. Jällegi avaneb lootus edasitöötamiseks, sest selle kulu jaksavad eestlased kuidagi katta.

Praegu on ees tegevusriikas talvine hooaeg ja loodetakse paljugi ära teha eestlaste koondamiseks New Yorgis.

A. S.

Ringvaateid välismaalt.

Eestlaste elust ja muredest Brasiilias.

Eestlane Herbert Päärson, kes laias maailmas mitmel pool on elanud ja väga mitmesugustel aladel tegutsenud, jutustab alamal ühele oma sõbrale Brasiilias elavate eestlaste elust ja muredest mõndagi huvitavat. Alamal avaldame sellest olulisema osa:

Nagu kõikjal, on ka Brasiilias tuntav ülemaailmalise majanduskriisi mõju. Praegu ei saa kellelegi soovitada siia rändamist ja keegi ei tohi ka panna lootusi juba eesolevate suguvendade peale. Ilma Portugaalia keele oskusest ei ole kõige vähe- matki lootust saada kergemat teenistust, kuid ka mustatööliseks on praegu raske teenistust leida. Palgad on läinud paari viimase aasta kestel õige märgatavalt odavamaks. Põllutöölisele maksetakse praegu ühes söögiga 2 millreisi ja ilma söögita 3 millreisi 5000 reisi. Väljaõppinud vabrikutöölised saavad isegi 6—7 millreisi päevas. 1 millreis = 23 E. senti.

Suurpõllumehi, eestlasi, Sao Paulo ja Miinase osariigis pole üldse. Farmeriks arvatakse neid, kellel on sajad alkerid maad ja kohviistandused. Ainult mõni üksik on osanud raha kokku hoida ja omale 5—10 alkeri suuruse maalapi osta. Ja tihti sedagi järelemaksu peale. Kes rändasid Brasiiliasse 1925.—1927. a., neil on ainult üksikutel korda läinud randa või maalappi osta. Keegi eestlane, kes rändas siia 1908. a. Venemaalt Novgorodi kubermangust, sai sel ajal osariigi valitsuse poolt tasuta maa ja raha põllutööriistade ostmiseks. Tema on ainuke eestlane Sao Paulos, kellel on seatud sisse enam-vähem korralik väikemajapidamine. Kuid et põllusaadused on äärmiselt odavad, siis on talupidaja elujärg ka võrdlemisi kehv.

Suurem hulk väikemajapidajaid elavad kindlasti palju kehvemalt kui Eesti asunikud. Kuid kodumaale saadetakse kiitvaid teateid, sest elatakse ju Ameerikas, kust ei taheta halba kirjutada.

1926. a. ilmus ka Brasiilias üks number eesti-keelset ajalehte, kuid see jäi ka viimaseks. Trükkimine läheb kalliks ja leht ei tasu end ära. Vene pagulased on omadega aga palju paremas olukorras. Neil on oma ajaleht ja kaks edukalt töötavat seltsi. Väga paljudki eestlased loevad vene lehte.

Eestlased tunnevad suurt puudust oma konsuli järgi Sao-Paulos, sest konsul Rio de Janeiroos on liiga kaugel.

Eesti näitlejad Brasiilias

pri. E. Ulmer ja hra Joh. Lindberg.

Käesoleva aasta „Uue Kodu“ peakoosolekul saadeti märgukiri välisministeeriumile, kus paluti, et ka Sao-Paulosse saaks määratud aukonsul, kuna see on eestlaste keskkoh. Aukonsuli kohal taheti näha Aug. Uinti, kes 1908. a. rändas Venemaalt Luuga kubermangust Brasiiliasse. Hr. Uint tegutseb raamatupidajana, ja on ajakirjanduse kaudu kursis Eesti elu ja majandusliku olukorraga. Pärast valiti aga aukonsuli kandidaadiks advokaat dr. Romero Rothier Duarte, kuna hr. Uint oleks jäänud sekretäriks. Mõlematel viimastel tähendatud meestel on soov luua ka Eestiga kaubanduslikku läbikäimist. Brasiilias oleks turgu mitmetel Eesti saadustel, nagu: paberil, tsemendil, konserveeritud kalal jne. Hea eduga saadavad oma saadusi Brasiiliasse Soome (paberit ja paberimassi), Rootsi ja Norra tsementi, kuid see on õieti Eesti tsement. Eesti saadab oma odavat tsementi Rootsi ja Norra, ent

seal kleebitakse uued etiketid peale ja Eesti tsement jõuab siia turule Rootsi ja Norra tsemendi nime all. Omal laial tegevusalal on mul mitmel juhusel võimalik olnud näha, kus Rootsi tsemendipüstit on Eesti ajalehti välja tulnud ja, kui tsemendipüstit kisud ära Rootsi või Norra etiketi, siis leiad alt eestikeelse etiketi pealkirjaga: **E e s t i t s e m e n t**.

Kui välisministeerium Sao-Paulo eestlaste palvele vastu tuleks ja tähendatud isikud siia Eesti esindajaiks määraks, siis võiks mõnigi Eesti tööstus siit omale turgu leida ja oma tööta tööliste teenistust võimaldada. Tsemendi turg oleks aga kindlustatud seda enam, et viimasel ajal on eriti moodi läinud raudbetoon ehitused, kus väga palju tsementi tarvitatakse, mis siin kõrges hinnas on. Ka oleks sel puhul olemas eestlastel vajalik huvide kaitse.

H .Täht.

Euroopa väljarändajad põgenevad Kauge-Idast.

Hiljuti saabus Riiga aurulaevakapten Gustav B., sünnilt riialane, kes 24 aastat teeninud kaugesõidu kaptenina Kauges-Idas. Nagu ta Riia lehtedele jutustab, on viimasel ajal ühenduses Mandshuuria konfliktiga eurooplaste elutingimused Kauges-Idas eriti raskenenud. Paljud eurooplased, kes aastaid elanud Hiinas, pöörduvad vanale kodumaale tagasi. Olukord Hongkongis, Shanghais ja teistes suurtes hiina sadamalinnades tuletab meelde vene revolutsiooni aegu. Rahakurs langeb vahetpidamata ja elukallidus suureneb. Kõik Shanghais asuvad 200 Läti kodanikku tahavad pöörduda tagasi Lätimaale.

Oma rohkearvulistel sõitudel on kapten B. külastanud ka Kamtshatkat. Seal olevat viimaseil aastail nõukogude ametnikena teenistuses rohkesti lätlasi, eriti kullakaevandustes, mis asuvad 600 kuni 800 kilomeetrit Petropavlovskist ja teistest sadamatest eemal sisemaal. Kaevanduste juure ehitatakse praegu raudteid. Ehituse juures on ametis üle 10.000 töölise, peaaesjalikult sunnitöölised, kes Euroopa-Venemaalt Kamtshatkasse tööle saadetud. Need töölised peavad elama kohutavates tingimustes, asudes laudparakides, saades puudulikku toitu ja kannatades skorbuidi ning reumahaiguste all. Surevus nende seas on äärmiselt suur. Kamtshatka päriselanikud pelgavad kokkupuuteid Nõukogude võimudega ja on ühes oma põhjapõtrade karjadega taganenud ligipääsmatuks ja kõige kaugematesse piirkondadesse.

„Vaba Maa“.

Kiri Hiinast.

Kas on veel kuhugile väljarändamise võimalusi?

Meile kirjutatakse Tsingtao'st, Hiinast, et praegu on seal äärmiselt raske ja koguni kardetav elu. Et eurooplastel oli vanaasti Hiinas hea teenistus, siis läks sinna ka eestlasi, kes ajajooksul heale järjele jõudnud. Viimastel aastatel on aga määrgata hiinlaste kiiret hariduslikku arenemist, kes eurooplasi tõrjuvad välja parematelt ja vastutusrikkamatelt kohtadelt. Päev-päevalt läheb elu raskemaks ja nii paljudki on hakanud sealt ära sõitma.

Kui eestlane tahab veel kuhugi kunagi välja rännata, siis kirjutab meie korrespondent nendele järgmist:

„Kui tuleb parem aeg, siis võiks rännata riikidesse, kus on paremad kliimata ja muud olud. Need maad on (eestlaste suhtes): Kanada, Uruguay, Austraalia (New South Wales'i ja Victoria osas), kuid kõige parem on U. S. A., kui aga muudetakse seadust ja on võimalik sisse pääseda.“

Kõikjal kuulduv nüüd hoiatusi mitte kuhugi liikuma hakata, seni kui paranevad elutingimused. Kauge-Idas pole uuesttulnukul nüüd enam midagi peale hakata.

Ka Leedu tahab soetada omale asundusmaid.

Leedus on pööratud oma asumaade küsimusele tõsist tähelepanu ja seal on selleks astutud juba tegelikke samme. Nagu ajakirjandusest kuuleme, on mullu Leedu ülikooli professor Pakschta saadetud Portugali kolooniasse Aafrikas, Angolasse, et uurida järgi, kui võrd Angola sobib Leedu emigrantide koloniseerimiseks. Oma reisilt on saanud professor head muljed. Angola kliima olla asumiseks kohane. Takistuseks on vaid asjaolu, et koloniseerimine läheb seal kalliks. Ühe perekonna asundamine umbes 100-hektaarilisele maa-alale nõudvat 20.000 litti kulu, mis vaesel väljarändajate massil käib üle jõu.

Kaalumisel on olnud ka leedulaste koloniseerimise küsimus Brasiiliasse. Leedu Lõuna-Ameerika saadiku kindral Daukantase andmetel olevat seal koloniseerimine odavam ja leedulastele leiduvat ka seal kliimaliselt vastuvõetavaid piirkondi. Brasiiliasse koloonia asutamine on seda enam otsustatav, et sinna niikuini on juba rännanud välja väga palju leedulasi, keda oleks vaja koondada. Nii on 1931. a. 17.000dest väljarändajast suurem osa läinud Lõuna-Ameerikasse.

Praegune raske majanduslik olukord Lõuna-Ameerikas sunnib aga selle kava teostamise edasi lükkama.

Mitmesugust.

Teateid Helsingist.

Meie seltsi tegevus on kui „tuli toores puus“, kirjutab kohapealne korrespondent. „Et tants nüüd väga moodis, siis korraldassime mõned õhtud, kuid saime 800 Smk. kahju. Tahtsime lavastada „President Nuiatust“, kuid ei leia meestegelasi. Päevast-päeva sulab ka meie kassa ja ei tea, kuidas seda saaks tervendada. Aeg-ajalt korraldame loenguid, kus esinevad kohalikud akadeemilised eestlased. Ainult naised on agaramad, käies esmaspäeviti korrapäraselt koos.

Et meil varsti 20. aastapäev lähenemas, siis õmblevad naised seltsile uut lippu.

Hiljuti pühitses meie seltsi esimees hra J. Hart oma 50. a. sünnipäeva.

Üldine majanduslik kriis surub ka meie meeli ja selle tõttu on ka tegevus loid. Ootame uut aastat ja loodame, et see toob veidi elevust meie igapäevasse ellu.“

Eestlased Pariisis.

Teatavasti asub Pariisis suurem Eesti koloonii. Eesti seltsi esimeheks on kolonel A. Normak, kellel on suuri teeneid kohalikkude eestlaste organiseerimisel.

Tähelepanuväärt on nähe, et kui meie sagedasti soomlasi enesele eeskujuks võtame, siis Pariisis on see vastupidi olnud. Soomlased elasid Pariisis „metsikuna“ (organiseerimatud — üliõpilaskeskes) ja alles hiljuti asutasid seltsi, missugune kavatses arendada edaspidist tegevust lähedas kontaktis Eesti seltsiga. 10. detsembril oli kavatsus pidada ühine koosviibimine ja sellega astuda jälle üks samm edasi meie hõimutöös.

Eesti selts Stokholmis.

Stokholmis loodi Eesti selts. Esimeheks valiti direktor Koobas, sekretäriks preili Jürgenson, laekuriks Zirkel (Eesti saatkonna sekretär). Seltsi loomine sündis siinse Eesti asunduse koosoleku ajal. Pärast seltsi asutamist kõik asjaosalised, umbes 35 isikut, kutsuti Eesti saadiku dr. Akeli juure tee.

Soome asumaa Jaava saarele?

Asutatakse kohvi- ja kummipuude istandused.

„Skandinavia Shipping Gazette“ kirjutab: kaks juhtivat Soome ühistegevuse ettevõtet, nimelt Riiklik Skandinaavia ja Soome kooperatiivühisus kavatses lähemal

ajal osta Jaava saarel, mis kuulub Hollandile, kohvi-, kobra- (kookuspähkli) ja kummipuude istandusi. Ühendatud kapitaliga ja ühisel jõul on liikumata varanduse muretsemine läbi viidav. Samuti arvesse võttes soodsaid istanduste ostutingimusi, sünnib tehing ajaviitmata lähemal ajal.

Maahind Jaava, Borneo ja Sumatra saarel on imeodav ja sealjuures annab maa aasta ümber saaki. Omad laevad saaks kaugesõite ning meremehed tööd, rääkimata neist Soome kodanikest, kes asumaale elama asuvad. — „Vaba Maa“.

Ameerika eestlased organiseeruvad kodusõiduks.

New Yorgist saabus Välis-Eesti ühingule teade, et kohalise Eesti Haridusseltsi algatusel on loodud Eesti Lauulupeo Ekskursiooni Komitee, kes avaldab lähemas „Meie Tee“ numbris üleskutse Ameerika eestlastele, kes lähemal ajal kodumaad külastada kavatses, et nad ühineks Ameerika eestlaste ekskursiooniga, erilaeval (m/s. „Grips-holm“) 27. mail 1933 a., mis sõidab võimaluse korral otse Tallinna.

Vahepeal on samme astunud E. V. Valitsuse ees, et laev vabastataks Tallinna sadamamaksust, sest Rootsi—Ameerika liin on seda esitingimuseks seadnud. Komitee liikmeteks on C. Kuusik (konsul), A. Pierce, Dr. L. Adamberg ja A. Rei.

Väliseestlased hädas.

Eesti kodanike arv, kes paluvad meie välisesindustelt abi, on käesoleval aastal suurenenud enam, kuid riiklised abiandmisummad selleks otstarbeks on tunduvalt vähenenud. 1. novembril on Eesti konsulaadid välismaal meie hättasattunud kodanike abistamiseks välja jaganud 2623 krooni. Läänud aastal tõusis see summa 5400 kroonile.

Kahe viimase kuu jooksul on Eesti saatkonnas New Yorgis välja antud 188 kr., Riias 230 kr., Rotterdamis 230 kr. ja Lissabonis 40 kr. Nii kui New Yorgi Eesti esindusest teatatakse, käib seal iga päev rohkel arvul töötä ameerika eestlasi, paludes ajutist abi, kas või paari dollari suuruses. Selleks otstarbeks on haridus-sotsiaalministeeriumil eelarves ette nähtud suuremad summad. Majandusministeerium aga ei luba neid summasid nii suures ulatuses anda. Raskustesse sattunud eesti kodanikke, keda riigi kulul on toimetatud kodumaale, ulatab üle poole tuhande.

„Vaba Maa“.

Eestlased „Labor Day“ koosviibimisel eestlase Karl Liiva talus, Plainfield'is, Connecticuti osariigis.

Oodata hulk Ameerika eestlasi laulupeole.

Kodumaale saabuvatest kirjadest selgub, et paljud Ameerika eestlased, kes kauemat aega võõrsil viibinud, kavatsevad tuleval aastal kodumaad külastada. Nii mõnedki tahavad siia alaliseks elama jääda ja juba praegu tehakse igasugusi ettevalmistusi passide pikendamise, kodakondsuse, tolli- ja muudes küsimustes.

On arvata, et eestlased tulevad kodumaale erilaevaga Rootsi kaudu. Võimalik, et tulevad ka soomlased, kes iga aasta kodumaad külastades laulupeo tõttu ehk külastavad ka Eestit.

Selleks on alustatud juba läbirääkimisi Välis-Eesti ühingu. Eesti poolt on palutud asetada mõned tuleva-aastased Soome tähtpäevad (nagu laulupidu jne.), võrdlemisi lähedale Eesti omadega, et võimaldada vastastikkülastust rohket osavõttu pidustustest.

Sel aastal jäid paljud Ameerika eestlased tulemata kodumaale just selle tõttu, et ühiselt laulupeole sõita. V.-E. Ü. poolt tehakse juba eeltöid nende vääriliseks vastuvõtuks Eestis.

Lähemal ajal astutakse samme soodustuste saamiseks välisestlastele sõiduks kodumaale.

Eesti-Inglise kultuurühing asutati Tallinnas.

21. novembril kell 9 õht. peeti Tallinnas, Seltskondlikus majas, inglise kultuurisõprade koosolekul.

Kokku tuli umbes 40 inimest, kelle hul-

gas oli Tallinnas tuntud seltskonnategelasi. Koosoleku juhatajaks valiti adm. J. Pitka, kuna aruandjateks olid eelmisel koosolekul valitud komitee liikmed hrad J. Kirp, Ed. Veros, A. Nippak, J. Jaanson ja pr. Nelberg, kes ka esitasid väljatöötatud põhikirja, mis väikese muudatusega ühel häälel vastu võeti.

Peale ühingu registreerimist kohtuministriteeriumis hakatakse omavahelisi koosviibimisi pidama esmaspäeviti kl. 9 Seltskondlikus majas.

Eesti-Inglise kultuurühingu eesmärk on peamiselt inglise keele mõistmise edendamine Eestis. Ühing saab käsikäes töötama NMKÜ juures asuva Inglise klubiga ja Eesti-Briti ühingu, mis asutati juba kevadel. „Sõnumed“.

Turistide bilanss Eesti kahjuks.

Raha rohkem välja viidud kui sisse toodud.

Nagu kokkuvõtetest selgub, on käesoleva aasta 9 kuu jooksul, 1. jaanuarist 1. oktoobrini, Eestit külastanud 69.069 välisreisijat. Samal ajal on 103.928 eesti kodanikku sõitnud välismaale. Seega reisirajate läbikäigus on meil väljaläänud inimesed ülekaalus 22.065 võrra. Kui arvestada turismi keskkorralduse andmetega, mille järele iga välismaalane jätab siia keskmiselt 80 krooni ja naaberriikide kodanikud 50 krooni, meie inimesed aga kaugematesse riikidesse sõites ümmarguselt 150 krooni, siis on meie kodanikud välismaale viinud 2.133.260 krooni, välis turistid Eestisse jätnud aga ainult 1.954.120 kr. „Bilanss“ sellega passiivne keskmiselt 18 milj. sendiga. „Sõnumed.“

Ferdinand Sigismund Kruse't

(Pärit Tartust, väljarändanud Chicagosse 30 a. eest ja sealt võib olla edasi reisinud)

otsib Alfred Rudolf Kruse

ja palub lugupeetud kaasmaalasi, kes otsitavast midagi teavad, või juhuslikult kuulnud tema kohta, teatada sellest alljärgneval aadressil: Tallinn, Luise tän. 5, kr. 10. Estonia.

Välis-Eesti film.

Aprillikuul asusid teele ümbermaailma hrad K. Liivo ja V. Kopper. Võeti kaasa filmikaamera ja tehti ülesvõtteid väliseestlastest Soomes, Rootsis, Taanis, Belgias, Saksamaal ja Prantsusmaal. Nüüd saatis hra K. Liivo esimese filmiosa (lõpetades Pariisiga) kodumaale. Film on tehtud hra K. Liivo omal kulul ja seletustekstiga jookseb umbes 10 minutit. Välis-Eesti ühing, kellele film saadeti tutvumiseks, demonstreeris seda kitsamale ringkonnale Tallinnas kino „Uues Rekordis“. Asjatundjad arvasid, et kuigi võtted jätvad soovida tehnilisest küljest, on nad sisuliselt kaunis tuumakad ja võivad vaatajaskonnale huvi pakkuda. Kui saabub filmi teine osa, siis liidetakse need ja hakatakse näitama kinodes. V.-E. ü. palub väliseestlasi, kelle poole hra K. Liivo juhtub pöörama filmimise küsimustes, püüda kaasa aidata huvitava Välis-Eestit käsitleva filmi valmistamisel.

Läbibistades Kesk-Euroopa hra Liivo sõitis Balkanile ja sealt edasi Väike-Aasiasse, kus ta praegu viibib. Edasi oli kavatsus sõita Abessiiniasse, siis Lõuna-Aafrikasse, kus elab mõnikümmeend eestlast, ja sealt Lõuna-Ameerika kaudu P.-A. Ühendriikidesse.

„Meie Tee“, Ameerika eestlaste kuu- kiri algas 2. aastakäiku.

Käesoleval sügisel sai täis üks aasta, kui ilmus „Meie Tee“ esimene number.

Ameerika eestlased tundsid alati suurt puudust emakeelse ajalehe või ajakirja järgi, mis ilmuks kohapeal ja oleks ühendavaks lüliks Ameerikas laialipaisatud 50.000 eestlasteperele. Järjekindlalt on ilmunud vaid „Uus Iim“, mis aga ei rahuldanud paljude soove.

„Meie Tee“ eelkäija, „New Yorgi Eestlane“, püsis hra Heilmani toimetusel vaid pool aastat, ja jäi seisma arusaamatul põhjusel.

1929. a. ühinesid New Yorgi Eesti suured ja väikeseltsid alguses „Ühendatud E. S.“ ja hiljem praeguse nime all.

Selts kaalus algusest peale tõsiselt ajakirja väljaandmise küsimust ja „Meie Tee“ ilmumine oligi selle tulemuseks.

Hea sisuline ja heal paberil trükitud kuu- või kuukiri on huviküllane lugemiseks ja see on kindlustanud „Meie Tee“ korrapärase ilmumise.

Ajakiri käsitleb peamiselt kohalikke Ameerika eestlaste küsimusi ja vahetevahel ilmub kaastööd ka kaugemalt, võõrsilt. „Meie Tee“ on jõudnud võita omale väikese lugejaskonna ka Eestis, keda eriti huvitab P.-A. Ühendriikide eestlaste eluolu. — Tallinnas võib „Meie teed“ osta Välis-Eesti ühingu, V. Posti t. 8. **Ank.**

Hinnaalandus sõidul kodumaale.

Välis-Eesti ühingu on teatatud, et kui eestlased soovivad saada odavamaid pileteid sõiduks kodumaale **Buenos-Airesist** ja **Rio-de-Janeirost**, siis võib saada piiratud arvul 30 naela eest Argentiinast ja 25 naela eest Brasiiliast Tallinna.

Palutakse kõiki, kes sellest huvitatud, pöörata lähemate andmete saamiseks E. S. „Ühenduse“ Buenos-Airesis, ja E. S. „Uus Kodu“, Sao-Paulos, juhatuste poole.

V.-E. Ü-I ametlikud esindajad.

V.-E. ü. juhatuse valis oma viimasele koosolekul 30 esindajat, kes tegutseksid ülemaailma kohapealsete usaldusmeestena, kelle ülesandeks oleks abiks olla V.-E. ü. liikmetele ja väliseestlastele igasuguse informatsiooni saamisel ning asjatoimetamisel.

Ettepaneku kirjad on juba välja saadetud ja nõusoleku saabumisel avaldatakse „Välis-Eesti Almanakis“ V. E. ü. esindajate ja nende asetäitjate täieline nimestik.

*

Oktoobrikuust peale hakati välispasside väljaandmisel panema kaasa V.-E. ü. nimekaart, mis tutvustab iga tulevast väliseestlast organisatsiooniga, mis tema huvisid kaitseb.

Almanaki lugejaskonnale.

Käesolevaga pöörame oma lugupeetud lugejaskonna tähelepanu sellele, et k. a. on meie ajakirja veergudel ilmunud:

1) Täieline E. V. välisesindustes nimestik; 2) Kadunud väliseestlaste nimestik; 3) Väljavõtted Eesti tollimäärustikust ja palju muid andmeid, mis võivad väliseestlastele kasulikuks osutada.

Almanaki numbrid on alati saadaval üle maailma E. V. välisesindustes, Eesti seltsides, klubides, koondistes jne. Üksiktelijatele saadetakse Almanak postiteel koju kätte. Tellimisehind \$ 1.— aastas välismaale, Kr. 1.50 aastas kodumaale.

Address: P. O. B. 100. Tallinn, Estonia.

Õiendused.

„Välis-Eesti Almanakis“ nr. 10 avaldatud kirjutises: „Välis-Eesti ja Eesti kirik“, on sattunud eksitav trükiviga esimesse ritta. On: üliõpilaste organiseerimine, peab olema: eestlaste organiseerimine.

*

„V.-E. Almanakis“ nr. 11, 30. lhk. pildi all „Proua Lydia Tanson“. Peab olema: „Proua Lydia Janson.“

Otsitavatest väliseestlastest.

Välis-Eesti ühingule saabuvad pikkamisi teated kadunud väliseestlaste kohta. Paljud nimed, mis avaldatud „V.-E. Almanakis“ nr. 9, on alles nüüd asjasthuvitatuile kätte jõudnud, sest alguses paljud ei teadnud selle nimestiku olemasolust. On loota, et leitakse veel nii mõnigi kadunud väliseestlane, eriti siis, kui valmib lõpulik kadunud väliseestlaste nimestik, mis laiali saadetakse kõikidesse kohtadesse, kus võib loota vastuse saamist.

Edaspidi avaldatakse otsitavate nimed ainult kuulutusena. Palutakse kõik kirjad saata P. O. B. 100. Tallinn — Estonia.

Liba, sordi järele: sealiba 40—65, loomaliha 10—45, vasikaliha 25—50, lambaliha 30—50 s. klgr. Tapetud haned 95—115, kalkunid 100—125 s. klgr. Tapetud kanad 50—125 s. tükk, kodupardid 100—200, metspardid 50—65, tedred 70—100, jänesed 100—175 s. tükk.

Kartulid: 40—45 s. 20-liitriline mõõt, 4—5 s. liiter; võrske peakapsas 4—5, hapud kapsad 10—15 s. klgr.; kaalid 6—7, porgandid ja peedid 8—10, sibulad 25—30, kõrvits 9—12 s. kilogr.

Õunad 3—4 kr. mõõt, 20—40 s. liiter, 3—10 s. tükk. Kuremarjad 12—16 senti liiter.

Käesolevaga teatame oma klientuurile, et peale toiduainete saadame

PAKKE VENEMAALE

igasugu asjadega; koetud riiet, pesu, valmisriideid, jalanõusid, galanterii-, pärfümeeria-, rohu- ja teisi kaupu, kusjuures tellijat ei sunnita ostma asju määratud kauplustest. **Segapakid**, s. o. toiduained ja teised asjad ühes pakis, mis võimaldab kasutada paki eest maksetava saatehinna täiel määral. Teateid maksuta ja ilma kohustusteta huvitatuile.

V. HEYDEN & Co., Tallinn, V. Posti t. 6, tel. 452-53

Kus nad on?

Bester, Arnold, elektrimontöör. Sõitis 1928. a. Buenos-Airesi ja hiljem Cordobasse. Tema asukohta teab J. Kärestik (Hurtlinholmist), kelle aadress samuti teadmata. Otsib isa. — Postnikova, Aleksandra, sünd. 1900 a., elas 1929 a. Brüsselis. Otsib tädi. — Kõrm, Paul, 40-a., elas Sao-Paulos ja hiljem Rio-de-Janeiros autojuhina. Teated puuduvad üle aasta. Kavatses sõita Dahio'sse. — Rebane, Jaak ja Anna. Kad. 1925 a. Sao-Paulos. — Sommer, Otto Tooma p., 40-a. Kad. 1916 a. Venemaal. Võimalik, et on Ameerikas või Austraalias. — Kappe, August Juhani p., 35-a. Kad. 1920 a. Jaroslavis. Otsib ema. — Hamm, Artur, 24-a., meremees. Kadunud 1929 a. Bostonis. Otsib ema. — Arro, Hans Mihkli p., 61-a., meremees. Kad. Kanadas. Otsib õde. — Mägi, Aleksander, kingsepp. Kad. 1917 a. Lätis. Otsib vend. — Kõll (Kell), Laur Kaarli p. Kad. Ameerikas. — Eilmann, Hans Aleksandri p., 31-a. Kad. 1921 a. Turkestanis.

Turuhinnad Tallinnas.

Kanamunad suuruse järele 11—14 s. paar.

Või sordi järele 120—135 s. klgr.; juust 75—155, hapukoor 85—100, kohupiim 20—30 s. klgr. Rõõskpiim 8—12 s. liiter.

Üleskutse.

Välis-Eesti ühing palub kõiki väliseestlasi, või neid, kes teavad nende aadresse, saata Välis-Eesti ühingule (Postkast 100, Tallinn) täpne nimi ja aadress, mis tarviline registreerimiseks V.-E. Ü. kartoteegis.

Laulupeo puhul tuleb Eesti suurem hulk väliseestlasi ja nii mõnedki soovivad oma tuttavaid üles leida ja nendega kokku saada. V.-E. Ü. sooviks neile kõigile abiks olla, olles keskkohaks, kus väliseestlased alati teineteist leiavad. Ühingule saabuvad vahest kirjad ühe kui teise otsitava isiku kohta ja ühingul oleks heameel, kui saaks otsijale ja otsitavale abiks olla.

Uuem Eesti kirjandus.

Viimastel aastatel on Eestis ilmunud hulk uudisteoseid kirjanduse alal, mis on hea arvustuse osaliseks saanud. Ka muusika alal on palju huvitavat ilmunud, mis on ehk väliseestlastele veel teadmata. Oleks ehk soovitav, et seltsid täiendaksid oma raamatukogusid ja sellega annaksid võimaluse suurele väliseestlaste perele tutvuda kodumaa uuema kirjandusega.

„Ahto“ teel Taani.

Toimetusetöö lõpul saabus teade, et „Ahto“ ühes kaaslastega on tormidele vaatamata purjetanud Taani suunas. Seni on kõik hästi läinud ja on loota peatset õnneliku kohalejõudmist.

Välismaal õpib 210 eestlast.

Hiljuti oli Tallinnas, haridus-sotsiaal-ministeeriumis tehnika eriteadlaste registreerimiskomisjon koos, mis puhul isitati ka nende üliõpilaste arv, kes õpivad praegu välismaal. Neid on 210. See arv on aga koostatud neist üliõpilasist, kes on nõudnud ministeeriumi kaudu välisvaluutat. Tegelikult võib osutuda välismaa ülikoolides õppijate arv palju suuremaks. Eeltähendatud õpilasist õpib Saksamaal 49, Tšehhoslovakkias 46, Austrias 35. Poolas 30, Prantsusmaal 18, Danzigis 9, Belgias 7, Soomes 5, Schweitsis 4, Ameerikas 2, Lätis 1, Ungaris 1 ja Daanis 1. Kõige rohkem on välismaal ehitustehnika õppijaid, nimelt 39, mehaanikat ja masinaehitust õpib 38 üliõpilast, elektrotehnikat 28, arhitektuuri 16, kaubandust 12. Teistel aladel õpib üksikuid õpilasi.

„Päevaleht.“

Almanak nr. 11 läbi müüdnud.

„Välis-Eesti Almanak“ on järjekindlalt ilmunud 4 aastat ja mõne nädala pärast algab viiendat aastakäiku.

See ajakiri on viimastel aastatel väliseestlaste suurima poolehoiu osaliseks saanud, mida tõendab järjest suurenev almanakkide läbimüük, nii et eelmine number müüdi läbi peaaegu tervelt ja järele on jäänud vaid mõnikümmeendeksemplari.

„V.-E. Almanaki“ toimetus on püüdnud oma lugejaskonna soovidele vastu tulla nii palju kui võimalik ja teha kõik, et see ajakiri ei oleks ainult huvitav lugeda, vaid oleks ka praktiline väliseestlastele hädatarviliste andmete saamisel. Almanakil on loodud väliseestlastest korrespondentide võrk, kes saadavad järjekindlalt informatsiooni välismaal valitsevate olude kohta.

Kodumaale sõitjatele tähelepanuks.

Välis-Eesti Ühingul on andmeid, et suurem hulk väliseestlasi kavatsevad laulupeoks kodumaale sõita. Mõned soovivad kodumaale jäädavalt asuda ja kaasa võtta kogu oma varanduse.

Väga võimalik, et mõnel on soov kaasa tuua oma vana auto, mootorratas, raadio, mööbel, tööriistad jne. Et meie tolliseadustik ei võimalda praegusel kujul kõiki tollivabalt sisse lasta, siis oleks soovitav, et väliseestlased, kellel on kavatsus eelmainitud asju kaasa võtta, teataks sellest kirjaltikult Välis-Eesti Ühingule (postkast 100, Tallinn, Estonia), et siis ehk oleks võimalik mingisuguseid eeltöid ära teha soodustuste saamiseks nende asjade sissetoomisel. Palutakse täpsed andmed asjade kohta aegsasti ära saata.

Kanadasse saadetakse Eesti kaupa.

Üks tuntum Tallinna ärimees — firma omanik — teatas V.-E. Ü.-le, et tema on saanud Kanadast tellimise proovikauba väljasaatmiseks Kanadasse, üldkaaluda üle 30 puuda, missugune tellimine on tulnud V.-E. Ühingu kaudu.

Tuntum Kanada väliseestlane, hra V., pööras mõne aja eest V.-E. Ü. poole soovivavaldusega kaubanduslikku ühendust luua Eesti ja Kanada vahel. Tallinnast saadetud proovide tulemuseks oli kauba tellimine Eestist. Raskusi tekitab meie ärivahekordele krediidid küsimus, mida nõuavad välisfirmad, kuna meie eksportöörid tahavad müüa sularahas. Lähemal ajal on oodata kokkulepet ka sel alal.

Ank.

Välis-Eesti Ühingu peakoosolek.

Käesolevaga pöörame V.-E. Ü. liikmete tähelepanu märtsikuus 1932. a. ärapeetavale peakoosolekule. Täpne päev ja aeg antakse aegsasti teada kirjalikult, kuna Eesti seltse palutakse aegsasti koostada kõik materjalid, mis kavatsetakse V.-E. Ü. peakoosolekule ettepanekutena esitada, et oleks aega kõik aegsasti korraldada.

Kõik sellega seotud post tuleb aadresseerida V.-E. Ü. juhatuse nimele.

Leedu valitsus tahab toetada oma väljarändajaid.

Leedu valitsus on viimasel ajal korduvalt kaalunud leedulastest-väljarändajate küsimust.

On teada, et P.-Ameerikas asuvad leedulased on suureks toeks Leedule rahalisest küljest, kuna saates oma sugulastele välisvaluutat ülespidamise toetuseks, toetavad nemad ühtlasi ka Leedu rahandust, suurendades Leedu raha kättevara. Raskusi tekitavad Lõuna-Ameerikas asuvad leedulased, peamiselt Brasiilias. Nende olukord on sedavõrd raske, et palutakse järjest Leedu valitsuse abi. Et aga neid on seal mitukümmend tuhat, siis näib, et Leedu valitsusel osutub võimatuks palujatele nimetamisväärset abi anda.

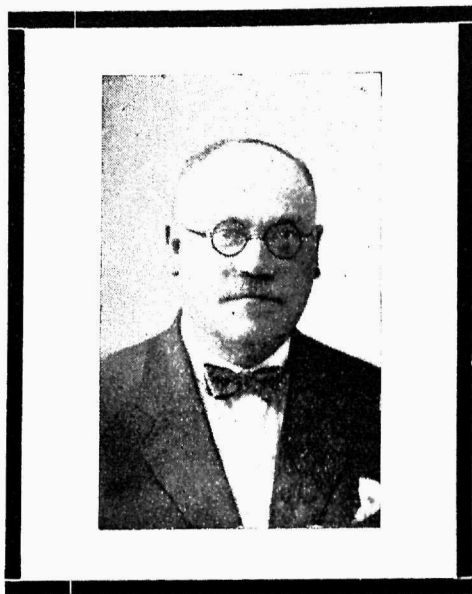
Teisest küljest, selle peale vaatamata, et Leedu raha kindel ja tööta olek ei ole kuigi suur, on põllumees vaene ja ihkab muutust.

Paljud on avaldanud soovi välja rännata, kuid valitsus kardab neid lasta minna uisapäisa.

Raske on uskuda, et valitsus suudaks ka siin kuigi palju ära teha, sest seni ei ole selles suunas midagi tehtud, ja enne kui vastav aparaat käima pannakse ning tulemusi näha saab, võib mööduda palju aastaid.

Karl Schneider †.

In memoriam.

Ei saa unustada seda alati sõbralikku ja vastutulelikku kolleegi, kes ühiselt meiega vedas Välis-Eesti organiseerimise rasket yankrit! Ootamatult tuli K. Schneideri laialisele sõprade ja kolleegide ringkonnale teade tema surmast!

Ikka veel juhatuse koosolekul tunneks nagu puuduvat kellegi sõbralikku nägu ja

siis tuleb ikka jälle meelde, et puudub Karl Schneider ja ei tule enam kunagi koosolekule — puhkab kodumaa niiske maakamara all igavest und!

Raske on kaotada kolleegi, kellega kaua aega on sidunud ühine töö ja ühine huvi, kes ei hoidnud oma energiat ja tööjõudu, ei tervistki, kui seda tuli vaja rakendada kultuurilisele tegevusele.

Juba rõhus teda raske südamehaigus, hingeldades tuli ta koosolekuile, kuid siiski tuli ja ikka sõbraliku naeratusega näol, kandes nurisemata oma vaevasid! Ei uskunud siiski keegi, et lahkumine võiks olla nii lähedal, seda rabavamalt mõjus ootamata surm!

Ühes sügisega ja kolletanud lehtedega varises me kaastööline, kui oleks temagi üks lehtedest. Leinab loodus kõige kaduva järgi valades vihmapiisaraid üle mustunud maapinna! Leinavad sõbrad ja kolleegid, kelle sisemas helisevad nukrad leinakkordid järelehüüdeks kadunud. Leinab Välis-Eesti Ühingu tegelaskond, leinab oma eestvõitlejat, keda asendada ei ole kerge.

Kuid muudku tema rinda suruva maakamara kergemaks teadmine, et ta on aidanud kaasa suurele tööle, mis jääb parimaks ja väärtuslikumaks monumendiks tema teenetele!

V.-E. Ühingu juhatus.

Nekroloog.

K. Schneider on sündinud 1877. a. Tartus. Juba noorena, peale koolilõpetamise läks ta Venemaale, kus teenis ühes firmas. Elades Moskvas, avas ta oma äri a.-s. Marinovsky nime all, mis oli äri nimi, mille ta ära ostis.

K. Schneider tegutses ärialal Moskvas iseseisvalt ligi 15 aastat, kuni revolutsioonini.

Eesti iseseisvuse saavutamisega tõttas ta 1918. a. kodumaale tagasi, kus asus Tartu elama.

Kuid Tartu oli kitsas tema tegevusele ja juba 1921. a. näeme teda Tallinnas, kus ta paar aastat hiljem asub juhtima

inglise firma „Beose“ Tallinna osakonda (British Engineering Company of Siberia) ja oli seal direktorina kuni surmatunnini.

Kogu aja jooksul võttis ta elavalt osa seltskonnategevusest, olles üks Välis-Eesti Ühingu ja Eesti Kalaõngitsejate Seltsi asutajaid liikmeid.

19. oktoobri varahommikul kukkus ta kodus järsku maha ja väljakutsutud arst konstateeris surma. Lõpp oli ootamatult kiire. K. Schneideri isikus varises manalasse truu eestlane ja tõsine tööarmastaja inimene.

Välis-Eesti Ühingu koosviibimine 4. okt. Tallinnas, Seltskondlikus majas.

Koosolekul refereeris hra J. Maide (X) koloniaalpoliitikast. Teiste koosviibijate seas on: K. Schneider (†), pr. Margevitch, A. Kimberg (juhatuse liige), Ed. Riismann (abiesim.), pr. A. Krull, F. Jürgens (juh. liige), pr. Laur, Paju ja F. Kopti (istuvad); seisjate seas on: ins. J. Lorens, hra Hõbemägi, major Laur, adv. Hallik, dir. V. Kargaja (juh. liige), hra Klemmer, adv. J. Tannebaum, J. Maide (referent), dir. H. Laretei, dir. J. Wink, J. Preast (end. New Yorgi Eesti seltsi esimees), B. Tiido, dr. J. Vilms ja hra Kleemann; taga seisjate seas: A. Nippak (V.-E. Ü. sekretär), A. Jaanson. (Nimetamata jäänud isikud on külalised, kelle nimed „V.-E. Almanaki“ toimetusele teadmata).

Välis-Eesti ühingu teated.

Käesoleva aasta viimane veerand on annud paremaid töötulemusi, kui seda võis julgeda loota. Ühing on suutnud oma liigetele teatud reisisoodustusi pakkuda ja see meelitas uusi liikmeid. Heatahtlikult suhtuti V.-E. Ü. poolt tehtavasse töösse, nii kaubanduse alal, kus tutvustati kodumaa äriemeestele — väliseestlastest ärimehi (Kanadas, Belgias jne.) ja kultuurialal, mis on üks V.-E. Ü. tähtsamaid ülesandeid. Kogu aja jooksul V.-E. Ü. on pidanud lähedat kontakti Välis-Soome Ühinguga.

Hra J. Jaik (toimetaja) külastas Varsavis, Välis-Poola Ühingu, nii et nüüd on lähem ühendus loodud ka Välis-Poola suurema organisatsiooniga.

Välis-Eesti ühingu liikmed ja väliseestlased on pidanud suuremaid omavahelisi koosviibimisi Tallinnas, Seltskondlikus Majas, millest osavõtt oli igakord 30—40 inimest.

Koosviibimiste ajal arutati Välis-Eesti probleeme ja esineti lauludega ja teiste muusikaliste ettekannetega. Koosviibimised vältavad harilikult kl. 8-st õhtul kuni keskööni ning mängitakse bridge'i, malet jne.

16. oktoobril pühitseti Tallinnas hõimu-

päeva. Sel puhul peeti „Estonia“ kontsertsaalis asutis Fënno-Ugria korraldusel pidulik aktus, millest võttis osa ka Välis-Eesti Ühing.

Väliseestlastele ütles tervituse V.-E. Ü. esimees hra J. Kristelstein, mis ringhäälingu kaudu anti maailmaruumi edasi.

Sügisel saabus kodumaale väliseestlasi, kellel oli raskusi tollimisega. V.-E. Ü. kaasabil on kõik tollist vabastamise palved jautavalt otsustatud. Ainuke juhus, kus tuli siiski tasuda tolli, oli kui väliseestlane tõi hulk uusi asju.

V.-E. Ü. võtab oma peale kõik väliseestlaste tolliasjade korraldamise ja saab selle eest väikese tasu.

Suursündmuseks ühingu töös oli osakonna avamine Riias. Hra J. Kristelstein võttis osa Riia osakonna asutamise ettevalmistavast koosolekust ja kuu aega hiljem registreeriti Lätis „Välis-Eesti ühingu Klubi Latvijas“.

Esimesest peakoosolekust Riias võttis osa V.-E. Ü. juhatuse ülesandel A. Nippak.

V.-E. Ü. on registreerinud mitukümmend väljarändajat, kellele on antud õiglane informatsioon maa kohta, kuhu kavatseti väl-

ja rännata. Mõned eestlased Lõuna-Ameerikast on soovi avaldanud tagasi rännata kodumaale ja V.-E. Ü. ning välisministeeriumi kaudu on neile võimalus antud hinnalalandust saada pileti ostmisel. V.-E. Ü. tööd on osaliselt riivanud juhatusliikme hra K. Schneideri surm 19. oktoobril k. a.

Kadunud mälestati juhatusel inakoosolekul 20. oktoobril ja omavahelisel koosviibimisel Seltskondlikus Majas, 4. novembril. Käesoleva aasta tegevust võiks ühingu piiratud ainelise võimalustega arvestades rahuldavaks ja kordalainuks lugeda.

Välis-Eesti ühingu liikmetele on saadud soodustusi odavate piletitena Inglismaale sõiduks, nii et kui keegi kavatses Inglismaad külastada, siis võiks seda nüüd väga odavalt teha.

Möödunud kolme kuu jooksul astusid Välis-Eesti ühingu liikmeks:

Anderson, A., ametnik, Tallinn. Anderson, E., advokaat, Tallinn. Grünbaum, V., dipl. ins., Haapsalu. Gutman, R., kooliõpetaja, Tallinn. Herodes, Ed., hotelliomanik Riias. Jaanson, J., direktor, Tallinn. Jalaak, H., seltsk. teg., Riia. Janson, C., äriomanik, San Fernando, Cal. Janson-Lemet, L., äriomanik, San Fernando, Cal. Johanson, C., äriomes, Tallinn. Kaarna, Ch., pangadir., Tallinn. Kallas, S., pangaametnik, Tallinn. Kask, A., pangadir., Tallinn. Kiesel, O., koolijuhataja, Tallinn. Kondor, L., üliõpilane, Brüssel. Korts, B., vabrikant, Riia. Kurg, K., advokaat, Tallinn. Laaman, Ed., toimetaja, Tallinn. Lukats, J., Mag. geogr., Tallinn. Maide, J., ametnik, Tallinn. Paju, A., üliõpilane, Paris. Paju, C., majaomanik, Tallinn. Pihlakas, G., äriomanik, Tallinn. Rõivas, H., äriom., Tallinn. Simon, A., direktor, Riia. Simon, A., kolonel, Tallinn. Simm, H., äriomanik, Tallinn. Unt, J., äri-

omanik, Tartu. Vaimel, G., farmer, Kitchener, Canada. Verendel, J., koolijuhataja, Riia. Voimann, Th., ekspediiitor, Tallinn. Valdmann, A. ja Sandluk, A., „Meie tee“ toimetuse ja talituse liikmed, New Yorgis.

Riia liikmed.

Riia klubi asutamiseega on Välis-Eesti ühingu liigete arv Riias hakanud kiiresti kasvama. Järjekindlalt astub juure uusi tuntud eestlasi Riia eestlaste perest.

Üldse on seni V.-E. ühingu Riia klubi ümber koondunud 30 liiget ja nimelt:

Berzins, R., direktor.
Birk, H., majaomanik.
Birk, K., majaomanik.
Brezinsky, V., advokaat.
Jalaak, H., seltsk. tegelane.
Joubert, C., äriomanik.
Ivask, V., direktor.
Kalt, J., kohviku omanik.
Karp, K., majaomanik.
Kimberg, J., direktor.
Koppel, J., äriomes.
Koppel, R., äriomanik.
Korts, B., vabrikant.
Lossmann, E., äriomanik.
Möldler, J., E. V. konsul.
Mühlmann, V., pangaametnik.
Ramat, A., Dr. jur.
Ramat, V., gildi vanem.
Rammul, Ed., seltsk. tegel.
Reinvald, P., äriomanik.
Ronnimois, J., proviisor.
Ronnimois, J., direktor.
Rosenfeldt, H., direktor.
Rupner, J., börsimaakler.
Schmidt, M., õpetaja.
Schreiber, K., äriomanik.
Simon, A., direktor.
Vares, C., kohviku omanik.
Verndel, J., koolijuhataja.
Zastrov, H., ärijuht.

Tegevustrikast

head uut aastat!

soovib oma lugejaskonnale

Välis-Eesti Ühingu juhatus ja
Välis-Eesti Almanaki toimetus.

Vastutav toimetaja: *Ed. Riisman.*

Tegev toimetaja: *A. Nippak.*

Toimetus: *V. Ernits, J. Jaik, A. Nippak.*

Väljaandja: *Välis-Eesti ühing, V. Posti 8, notar J. Kristelsteini kontor.*

Postkast 100, Tallinn. Telef: 426-60.

O.-ü. „Vaba Maa“ trükk, Tallinnas, 1932. a.

Eestlased,

— kodumaal ja välismaal! —

tarvitage ja soovitage

kodumaa

saadusi!

Kondiitriäri ja kohvik

H. Feischner

Tallinn, Narju 45.

Telefon 445-00.

**Soovitame
pühadeks:**

lõhnaõli ja kõnivett Pom-
padour, Armanta, Chypre,
Königslieder, Bouquet, Di-
vinia ja Jaapani puudreid,
Odor hambapastat ja pulb-
rit jne.

A-s. „ODOR“

Välis-Eesti Almanaki

**aastatellimine
tasuta**

neile, kes saadavad kaas-
töö välismaalt, mis ilmub
vähemalt 1 lhk. suurusena
või kes saadavad 10 vä-
lis-eestlaste elu käsitavat
grupp-pilti, suurus 6x9 cm,
või suurem. Lisage ühtlasi
pildi tekst ja lühike kirjeldus,
P, o. B. 100. Tallinn, Estonia.

ETK OMAPAKE

Tarvitage majapidamises ainult
ETK omatööstuse ja omapakise
saadusi,

sest nende valmistamisel on silmas
peetud just

Müügil kõigis ühiskauplustes.

tarvitaja huvisid

Teie ettevalmistustööd on kerged ja rõõm valmistatud toitudest täiuslik
kui tarvitate:

ETK kilurohi	ETK vanillin
ETK lauasool	ETK vaniljesuhkur
ETK sinep	ETK sahariin
ETK pipar	ETK söögisooda
(terades ja jahvatat.)	ETK saiajahu
ETK vürts	ETK küpsetispulbrit
ETK loorberilehed	ETK piparkoogivürtsi
ETK kaneel	ETK kohvi
ETK nelgid	ETK teed
ETK kardamon	ETK kakao
ETK safran	ETK veini

KAUBAMARK

täisväärtus-
liku kauba,
täie kaalu,
õiglase
hinna

kindlustab:

Soodsam kirjanduse
ostukoht välismaal elavatele eestlastele on:

Aug. Keisermani raamatukauplus

Soovitan rikkalikult valikus kirjandust, nii noortele kui täiskasvanutele.

**Raamatukogudele
soodsam ostukoht**

A. Keisermani raamatukauplus
Tallinn, Kinga t. 6/8. Estonia.

**Eksporteerime
kõrgevääruslike**

lihakonserve

Ühisus

„ESTONIA EKSPORTTAPAMAJAD“

Tallinn, S. Tartu mnt. 101,
postk. 33, tel. 309-53 ja 305-51.
Telegr. aadr.: Eksporttapamajad.

Hotel „Goldener Löwe“

(Kuld Lõvi)

Estland, Tallinn, (Reval)
Harju Str. 40. Tel. 426-27

70 Zimmer

Zimmer mit 1 Bett à Kr. 3
bis 5.50. Zimmer mit 2 Betten à Kr. 6.50 bis 8.50.

Hotel „Petersburg“

Estland, Tallinn, (Reval)
Rataskaevu Str. 7.
— Telef. 426-33 —

35 Zimmer

Zimmer mit 1 Bett à Kr. 3
bis 6.— Zimmer mit 2 Betten à Kr. 6.50 bis 12.—

Ühis-Eesti Ühing

tänab kõiki

Ühis-Eesti Almanaki lugejaid ja kuulutajaid, kes on aitanud kaasa käesoleva ajakirja ilmumist nelja aasta jooksul.

Eriti tänab Ü.-E. Ü. neid, kes on annetanud Ühis-Eesti Almanakile suuri **summe**, sellega kindlustades selle ajakirja ilmumist ka raskemal ajal.

Ühis-Eesti Almanaki väljaandmist on **kuulutuslega** toetanud algusest peale (1929. a.) tänapäevani järgmised firmad ja isikud:

Krediit Pank.	Eesti Rahvapank.
K/ü. „Postimees“.	Hotel „Du Nord“.
Eesti Reisibüroo.	A. Rosenvald.
K/ü. „Päevaleht“.	Hotel „Peetri“.
K. Lemberg.	„Cafe Feischer“.
P. Parikas.	„Odor“.
„Viko“.	„Union“.
Eesti Pank.	„Extraktor“.
Linna Pank.	Kontsert-Aed.
O. Stude.	A/s. „Ühiselu“.
J. Nurminen.	„Ovo“.
Tallinna Laevauhisus.	A. Gregor.
O/ü. „Vaba Maa“.	O/ü. „Maja“.
„Rahvaülikool“.	„Urania“.
K/ü. „Kaja“.	Majaomanikkude Pank.
J. Leesmann.	„Cafe Corso“.
„Kawe“.	N. Teisenroth.
P. K. „Estonia“.	The Baltic Times.
„Ephag“.	„Mascotte“.
Eesti Taryitajate Keskkühisus (ETK).	„Meie Tee“.
T. Mutsu.	Tallinna advokaadid ja notarid.
Hotel „Kuld Lõvi“.	Kontor „Vahe“.
Supelasutuste Keskkorraldus.	Detektiiv-Büroo.
Riigi Põlevkivitööstus.	R. Anderson.
„Kodukäsitöö“.	A. Heyden.
Yennad Kimberg.	Tartu Telefoni Vabrik.
„Fotokunst“.	R. Kinghorn.
Klaussoni kompektehas.	„Emlo“.

Otsitakse

Laur ja Jüri Kaarli p. Kõll'i (Kell)

Enne ilmasõda Siberis, Saala jõe ümbruses. Hiljem läinud Kanadasse või U. S. A. Teated otsitava saatusest palutakse saata: P. o. B. 100. Tallinn, Estonia, või: hra J. Pööra, Pargi t. 10, Elva alev, Estonia.

Otsitakse

Hans Aleksandri p. Eilmann'i

sünd. 5. IX. 1901 a. On teada et 1921 a. viibis ta Turkestanis, olles väerinnal. Palutakse teatada tema saatusest P. o. B. 100 Tallinn, Estonia või Liina Eilmann'ile, Kalmistu tän. 47—4 Tartu, Estonia.